

Cerkveni

GLASILO SLOVEN
SKIH CERKVENIH
GLASBENIKOV

Glasbenik

ŠT. 11, 12

NOVEMBER ♦ 1940 ♦ DECEMBER

LETO 63

Sinodalne določbe o petju in glasbi pri službi božji

iz Zakonika ljubljanske škofije,

izdal in razglasil dr. Gregorij Rožman, škof ljubljanski, na škof. sinodi l. 1940.

Med 641 členi, ki jih vsebuje Zakonik ljubljanske škofije, izdan in razglašen na letošnji škofijski sinodi, govore členi 481 do 496 o petju in glasbi pri službi božji. Glase se tako-le:

a) Petje pri slovesnih mašah.

Čl. 481.

Petje pri slovesni maši (solemnis ali cantata) je po veljavnih cerkveno glasbenih določilih latinsko. Izvzeta sta list in evangelij, ki se smeta vsled dovoljenja Benedikta XV. iz leta 1921 (od l. 1934 dalje) peti v slovenskem jeziku, potem ko ju je celebrant prebral latinsko.

Navada, da se po recitiranem latinskem ofertoriju poje primerna pesem v slovenskem jeziku, se more ohraniti.

Čl. 482.

Red pri petju posameznih stalnih in spremenljivih spevov pri slovesni maši je ta:

Introit se prične peti, ko celebrant gre k oltarju (razen če ni pred mašo kako drugo liturgično opravilo: kropljenje ali blagoslovitev).

Za introitom sledi takoj Kyrie. Gloria: brž po mašnikovi intonaciji kor nadaljuje »Et in terra pax hominibus«. Responzoriji se pojejo koralno eno-ali večglasno.

Gradual sledi za listom. Če se ne poje, naj se vsaj recitira, najbolje z orglami, kakor tudi ostali spremenljivi spevi, ako se ne pojo. Tudi trakt in sekvenco je treba peti ali recitirati. Credo se mora ves peti; recitacija — — mišljena kot branje, čeprav z orglami — ni dovoljena; recitacija z dvignjenim glasom ali celo s kakimi melodičnimi konci ali tovrstna recitacija v zboru pa velja za petje in je zato dovoljena. Ofertorij se poje ali recitira; sme se mu pridejati tudi primeren motet. Sanctus sledi za prefacijjo in naj ne bo predolg. Če je včasih izjemoma daljši, naj mašnik s povzdigovanjem počaka. Benedictus se ne sme peti pred povzdigovanjem, temveč vsled odločitve kongregacije za svete obrede (14. jan. 1921) vedno šele po povzdigovanju. Po

odpetem Benedictusu — če je kratek, n. pr. koralen — se sme pridejati kak evharističen motet. Po odgovoru pri »Pax Domini« sledi Agnus Dei in za njim, ko je mašnik zaužil sv. Kri, še communio, ki naj se poje ali recitira (latinsko).

b) Petje pri slovesnih črnih mašah.

Čl. 483.

Če mašnik Requiem poje, ga pojo tudi na koru in sicer latinsko. Pojo se vsi deli; pošamezni odstavki, n. pr. gradual in trakt in verz pri ofertoriju se morejo recitirati. Sekvenco je dovoljeno skrajšati; peti pa se morajo: prva, zadnja in kitice, ki vsebujejo prošnjo za rajne. Orgljanje pri slovesnem Requiemu je dovoljeno samo za spremljanje petja; ko utihne petje, morajo utihniti tudi orgle.

c) Petje pri tihih mašah.

Čl. 484.

Pri tihih mašah naj se pojo predvsem mašne pesmi in zlasti od darovanja do zauživanja daritvene. Praksa, da se poje morda v začetku maše mašna pesem ali pa še ta ne, potem pa razen evharistične po povzdigovanju večinoma Marijine pesmi, mora prenehati, ker se ne sklada z daritvijo sv. maše.

Čl. 485.

Red pesmi bodi tale:

V raznih cerkvenih dobah: v adventu, božiču, postu, o veliki noči, o binkoštih, kakor tudi ob raznih velikih Gospodovih, Marijinih in svetniških praznikih naj se kot prva poje pesem dotičnega cerkvenega časa ali dotičnega praznika. Ob navadnih nedeljah in delavnikih pa bodi prva pesem mašna.

Od darovanja do zauživanja naj se pojo predvsem daritvene pesmi: darovanjska, svet, pesem po povzdigovanju. Sem ter tja naj se darovanje, svet ali po povzdigovanju samo recitira, n. pr. iz Molitev za šolsko mladino, nato pa poje za spremembo pesem, prikladna tistemu cerkvenemu času ali prazniku. Po povzdigovanju naj se pojo zopet pesmi, ki se nanašajo na povzdigovanje, na češčenje sv. Rešnjega Telesa in svete Rešnje Krvi, pa tudi evharistične pesmi sploh, ali pesmi Srca Jezusovega, pred obhajilom in po obhajilu pa obhajilne. Po obhajilu lahko tudi kaka druga primerna pesem cerkvene dobe ali praznika ali Marijina.

Čl. 486.

Pesem pred povzdigovanjem naj ne bo predolga. Če je pa kdaj daljša, mora duhovnik s povzdigovanjem počakati — dokler pesmi ne skončajo.

č) Petje pri popoldanskem opraviilu in pri litanijah.

Čl. 487.

Pri izpostavitvi Najsvetejšega naj se poje primerna pesem na čast svetemu Rešnjemu Telesu ali prva kitica naših znanih blagoslovnih pesmi: »Častimo Te«, »Pridi molit, o kristjan«, »Glasno zapojmo« itd. Po blagoslovu se poje blagoslovna, evharistična ali kaka druga, tistemu času primerna pesem. Molitev »Hvaljen Bog« se moli ali poje. Če se poje, jo je peti tako, da pevci ali ljudstvo odgovarja duhovniku ali zboru. Pete litanije se pojo tako, da »naprej« poje duhovnik ali zbor, pevci in ljudstvo pa odpevajo. Litanije se pojo lahko ali ljudske z raznimi odpevi, ali bolj umetno zložene. Odgovore »prosi za nas«, »usmili se nas« je treba peti tudi, kadar se pojo litanije z odpevi (kratкими pesmimi).

d) Ostalo bogoslužno petje.

Čl. 488.

Petje pri nedeljskem kropljenju ljudstva z blagoslovljeno vodo, pri blagoslovu po rimskem obredu, zahvalna pesem (razen na sv. večer pri božičnem matutinu) je v slovenskem jeziku.

Klicanje Sv. Duha »Pridi Sveti Duh« ali »Pridi Stvarnik Sveti Duh« se poje v slovenskem jeziku.

Čl. 489.

Slovesni oficiji: božični, oficij velikega tedna in vernih duš se vrše v latinskem jeziku v stolnici in v kapiteljski cerkvi v Novem mestu. V ostalih cerkvah se morejo peti slovensko, če se štejejo za ljudsko pobožnost. Duhovniki morajo v tem primeru oficij opraviti posebej latinsko.

V slovenskem jeziku se pojo pogrebni spevi in dotični oficij.

e) Ljudsko petje.

Čl. 490.

Ljudsko petje se ukazuje:

1. pri popoldanski božji službi,
2. pri šmarničnih pobožnostih,
3. pri križevem potu,
4. pri raznih posebnih pobožnostih, tridnevnica, osminah itd.,
5. pri shodih in sestankih Marijinih družb, vrtcev itd.,
6. za hvalnico »Hvala večnemu Bogu«,
7. za blagoslovno pesem po maši.

Sme pa tudi pri teh pobožnostih včasih primerno pesem zapeti zbor.

Čl. 491.

Tudi kadar poje zbor, naj razen blagoslovne pesmi vse ljudstvo redno zapoje še kako drugo primerno pesem. — Sicer naj pa ljudstvo čim večkrat — najmanj pa vsaj enkrat na mesec — poje pri vsej maši.

Pri šmarnicah, če so z mašo, naj ljudstvo tudi med mašo stalno poje vsaj nekaj pesmi.

Ljudstvo naj se čimprej nauči peti odgovore pri slovesni maši.

f) Orglanje.

Čl. 492.

Orgle se pri slovesnih in tihih mašah morejo rabiti vse leto. Le pri slovesnih mašah v adventu in postu smejo samo petje spremljati. Tretjo adventno (Gaudete) in četrto postno (Laetare) pa smejo nastopati tudi samostojno. Veliki četrtek orgle pojo samo pri gloriiji; veliko soboto pa samo od gloriije dalje. Med povzdigovanjem naj (po naši navadi) utihnejo. »Deo gratias« konec slovesne maše se more z orglami recitirati.

g) Cerkvene skladbe.

Čl. 493.

Cerkvene skladbe, ki izidejo v javnosti, morajo imeti cerkveno odobritev. Tudi orgelske in zvonovske dispozicije je treba predložiti škofijstvu v pregled in odobritev.

Čl. 494.

Nagrobnice naj se pojo samo take, ki se po svojem besedilu prilegajo cerkvenemu pogrebu. Čisto svetne pesmi z besedili brez vsake verske misli se ne smejo peti.

Čl. 495.

Pri procesijah s sv. Rešnjim Telesom, kot so velikonočna, v. Rešnjega Telesa in podobne, se smejo igrati in peti samo cerkvene skladbe: cerkvene koračnice in cerkvene pesmi.

Čl. 496.

Vse pesmi, pa naj bo samo besedilo ali samo napevi ali harmonizacije cerkvenih pesmi, namenjene ljudskemu petju, se morajo pred vsako izdajo in pred vsakim ponatisom predložiti škofijskemu ordinariatu v odobritev.

Pri besedilu, ki za petje pri maši ni primerno, se bo pri odobritvi to posebej omenilo.

Določbe o glasbenem svetu in organistih.

Iz sklepov ljublj. škof. sinode l. 1940. posnemamo še naslednje člene:

Čl. 120. Glasbeni svet skrbi, da je cerkveno petje in glasba v skladu s cerkvenimi predpisi. Odreja pesmi in skladbe, ki se morajo ali smejo izvajati pri bogoslužnih funkcijah.

Škofu predlaga v imenovanje dekanijske nadzornike organistov, Ti nadzorniki morajo pošiljati poročila glasbenemu svetu (po škof. ordinariatu).

Ravnatelj orglarske šole je vedno član glasbenega sveta.

Čl. 231. Službi organista in cerkovnika naj sta redno združeni. Organist naj si izbere z župnikovim pristankom pomočnika za cerkovniška opravila. Ta pomočnik naj organistu pomaga in ga nadomešča, kadar je sam zadržan na koru in pri pevcih. Pri tem se mora držati organistovih navodil. Organist je dolžan dati pomočniku primerno odškodnino.

Čl. 232. V krajih, kjer ni posebnega grobarja, odgovarja za red na pokopališču in v mrtvašnici cerkovnik.

Čl. 233. Cerkveno predstojništvo je dolžno preskrbeti cerkvenim uslužbencem primerno vzdrževalnino. Cerkveni uslužbenci morajo imeti zdravo stanovanje in dohodke, primerne službi in delu.

Cerkveno predstojništvo in še posebej župniki so po svoji službi dolžni pomagati cerkvenim uslužbencem, da bodo prejeli dajatve, do kakršnih imajo pravico.

Čl. 234. Plače cerkvenih uslužbencev se urejajo po krajevnih razmerah in potrebah. Kjer prejemajo cerkveni uslužbenci bero, obvezno ali neobvezno, naj se to ohrani.

Kjer bere ni, ali je nezadostna, morajo cerkvena predstojništva na kak drug način poskrbeti cerkvenim uslužbencem za primerne dohodke.

Dekani morajo pri vizitacijah ugotoviti, ali je poskrbljeno za primerne dohodke cerkvenim uslužbencem. Če sodijo, da so dohodki prenizki, naj odrede, da mora cerkveno predstojništvo dohodke zvišati. O tej svoji odredbi naj dekan takoj obvesti škofijski ordinariat.

Čl. 235. Če župnija ne more vzdržavati samostojnega organista, ki bi opravljal tudi cerkovnikovo službo, naj župnik poišče med mlajšimi obrtniki ali kmeti primerno osebo, jo da izvežbati za organistovsko službo, ki mu bo le za postransko službo.

Ta način ureditve more uporabiti le v sili.

Čl. 236. Cerkvene uslužbenec odpušča iz službe župnik. Odpuščeni dekanijski uslužbenec se more pritožiti na dekanijski disciplinski svet.

Dr. Anton Dolinar:

Pregled slovenske cerkvene glasbe.

V.

Delo Gregorja Riharja.

Prvi ožji krog glasbenih delavcev, ki se je zbiral okrog Gregorja Riharja, so tvorili Blaž Potočnik, Luka Dolinar in Ivan Traven. Slednjim trem je bila glasba v prvi vrsti sredstvo pri dušnopastirskem delu, glasbeno izobražen med njimi v pravem smislu besede je bil le Gregor Rihar.¹ Glasbena izobrazba ga je usposobila, da je začel pesmi staviti štiriglasno, česar pred Riharjem ni delal noben skladatelj. Omenjeni trije so zlagali besedila, zraven pa tudi napeve eno- ali dvoglasno. Najdaljše in hkrati najplodnejše je bilo sodelovanje med Riharjem in Potočnikom, »ki je bil od mil. knezoškofa Antona Alojzija poklican v Šenklavško cerkev v Ljubljani, da tukaj opravlja kapelansko službo in ravna cerkveno petje; delal je vsestransko na občno zadovoljnost v svojem poklicu. S pomočjo Riharjevo je Bl. Potočnik v ljubljanski škofiji oživel cerkveno petje in tako tudi požlahtnil posvetno popevanje« (Letopis M. Slovenske za 1872, 1873, str. 139).

L. 1824 je prišel Luka Dolinar za kaplana k Sv. Petru v Ljubljani. »Tedad sta delovala v stolnici Blaž Potočnik kot stolni kaplan, Gregor Rihar pa kot zakristan in organist, oba vneta pospeševalca cerkvenega petja. Ob tem zgledu se je tudi Dolinar navdušil za cerkveno petje. Slovenskih pesmi pa je bilo takrat še malo. Treba jih je bilo zbirati, na novo sestavljati, prelagati in skladati. Potočnik jih je sestavljal in skladal, Gregor Rihar skladal; kot pesnik se jima je kmalu pridružil Luka Dolinar.« (Steska, Cerkv. Gl. I. 45, št. 7—8.) Predhodnik teh treh je bil Janez Traven, istotako po l. 1813 kaplan pri svetem Petru in potem pri stolni cerkvi. Rakuša piše: Skladbe pred Riharjem umetalne vrednosti niso imele. Izvzeti moramo enega ali dva, tako n. pr. ribniškega dekana Travnja, ki je zložil precej napevov, ki se morajo pred Riharjem najboljše šteti; peli so jih v stolnici in nekaj tudi po deželi. Rihar je nekaj njegovih napevov sprejel v svoj zvezek, ki ga je dal natisniti. (Rakuša: Slovensko petje, str. 37.)

Motrilcu te dobe postane takoj jasno, da so imeli vsi omenjeni možje najprej željo, da dajo ljudstvu v roke nove pesmi, s čimer bodo najlažje in hkrati dovolj učinkovito pregnali vse razvade, ki so se bile tedaj udomačile v naših cerkvenih krogih.

Porabili so vsako priliko, da so le mogli dati ljudstvu novo pesem, četudi je bila pesem tujega izvora: razmeram primerno so jo pre naredili, da je bila tako ljudstvu dostopna.

V Gregorju Riharju je strnjeno glasbeno delo vseh njegovih sodelavcev. Naštejmo Riharjeve skladbe kolikor mogoče po časovnem redu:

¹ Blaž Potočnik je bil rojen l. 1799 ob Savi vštric Šmarjetine gore pri Kranju. l. 1822 je bil posvečen v mašnika, kot duhovnik je služboval v Št. Jerneju, v Ljubljani (stolnica) in v Št. Vidu nad Ljubljano, kjer je l. 1872 kot župnik umrl. (Letopis Matice Slovenske za l. 1872, 1873, str. 137.)

Luka Dolinar je bil rojen l. 1794 v Bodovljah pri Škofji Loki, l. 1813 je stopil v bogoslovno učilišče, nakar je bil l. 1818 posvečen v mašnika. Kot kaplan je služboval v Begunjah, Radovljici, kot župni upravitelj na Dovjem, nato kot kaplan pri Sv. Petru v Ljubljani. L. 1828 je dobil župnijo Janče, odkoder se je l. 1841 preselil kot župnik v Šmartno v Spodnjem Tuhinju, kjer je l. 1863 umrl. (Steska: Luka Dolinar, pesnik in skladatelj, Cerkv. Gl. I. 54, št. 7—8, 9—10.)

Janez Traven je bil rojen v Dobu l. 1781, v mašnika posvečen l. 1813, kot kaplan služboval pri Sv. Petru in v stolni cerkvi v Ljubljani, nato kot župnik v Poljanah, potem kot dekan v Ribnici, kjer je l. 1847 umrl. (Rakuša: Slovensko petje, str. 37.)

Prva pesem naj bi bila — po pripovedovanju Levičnika — ona za praznik Marijinega češčenja: »Bod' Marija počeščena, pravi angel k nji poslan«. Zapisal jo je še kot dijak, ki se je učil nekega jutra navsezgodaj šolske lekcije zunaj mesta na polju.

V prvem letu bogoslovja (l. 1826) je priredil štiriglasno lamentacije (očitanje), katere so prvič peli pri velikonočnih obredih. Tudi psalme velikega tedna je oskrbel četverglasno (Toni Psalmorum Solemniorum) kot tudi »Officium defunctorum« (Opravilo za ranjke).

Okoli l. 1844 je izšla prva zbirka z naslovom: Vishe sa svete pesmi perve bukvice od Bl. Potožnika, zhveteroglasno postavljene od Gr. Riharja. Označimo jo z I.

Bl. Potočnik je izdal prvo zbirko svojih pesniških in muzikaličnih umotvorov pod naslovom: Svete pesm za vse velike praznike in godove med letom. V Ljubljani 1827. Iste pesmi drugega natisa so izšle l. 1837 in tretjega natisa 1845.

Rakuša našteje 79 pesmi, Levičnik pa 78, ker šteje verjetno zadnji — med seboj ločeni: Pred in Po shegnu (Zhastimo te) — le kot eno pesem. Zbirko sestavljajo: Jutranja, Večerna, 7 Maš, Pred pridigo, Oče naš, Zahvalna, Spokorna, Vera, Upanje in ljubezen, Pri sv. obhajilu, Pred sv. R. T., Adventna, 3 za sv. večer, Novo leto, 2 za Razglašenje Gospodovo, Sladko ime Jezus, Svečnica, 10 postnih, 3 velikonočne, Križev teden, Vnebohod, 2 binkoštni, Sv. Trojica, 4 za sv. R. Telo, Cerkveno žegnanje, 10 Marijinih, 15 svetniških, Vernih duš dan, Novi mašnik, Nebesa, Pri sv. obhajilu, Pred blagoslovom, Po blagoslovu.

V tej zbirki je poleg Potočnikovih napevov, ki so pa vzeti ali iz nemških pesmaric ali iz cerkvenih liturgičnih napevov, uvrščenih tudi več napevov tedanjega ribniškega dekana Janeza Travnja in en napev Luke Dolinarja (Očitanje). Ko je l. 1843 izdal Blaž Potočnik drugo izdajo pesmi, so sledili tudi napevi okoli l. 1845 z naslovom: Vishe za svete pesmi druge bukvice od Bl. Potočnika zhveteroglasno postavljene od Gr. Riharja. Označimo jo z II.

Ta zbirka obsega: 1 maša (Kyrie, Gloria, Evangelij, Vera, Darovanje, Svet, Blagoslovljen, Jagnje božje (2), Sklep), 2 črni maši (s pododdelki), Darovanje, Novi mašnik, Pri škofovem obiskovanju, 3 Sv. R. Telo, Počeščenje sv. peterih ran Jezusovih, Gospodov dan, Sv. Srce Jezusovo, 2 napeva za sv. Križev pot, V adventu, Sv. večer, Zadnji dan leta, 2 velikonočni, 10 Marijinih, Sv. Rožni venec (4 napevi), Angel varuh, 16 svetniških.

III. zvezek ima naslov: Napevi za svete pesmi iz Slave Marije v zbirki Blaža Potočnika od Gr. Riharja. Obsega 11 Marijinih napevov. (Levičnik in Rakuša naštevata 13 pesmi, partitura jih pa prikazuje le 11.)

IV. zvezek: Napevi svetih pesem od sv. obhajila in Matere božje — četverglasno postavil Gr. Rihar.

V. zvezek: Napevi sv. pesmi od Matere božje in sv. obhajila. Četverglasno postavil Gr. Rihar. Založnica Jera Rihar. Izšel naj bi bil v juliju l. 1854. Bil je drugič natisnjen. Obsega: 18 napevov, izvečine Marijinih, razen petih, kateri so: Dobri pastir, Vesela pesem Jezusu, K sv. Duhu, Spokorna pesem, Sv. Cecilija. Besedila so zložili: A. Praprotnik (5), Peter Hicinger (3), Janez Volčič (3), Janez Valjavec (3), Štefan Kocijančič (2), M. Frelj (1).

VI. zvezek: Napevi svetih pesmi od Matere božje. Četverglasno postavil Gregor Rihar. Založnica Jera Rihar. Izšel naj bi bil v maju l. 1864. V »Opombi« je naznačeno: Sledeče pesmi so postavljene za moški ali ženski čveterospev. Obsega 12 Marijinih napevov. Besedila so zložili: A. Praprotnik (7), Bonač (1), Zupančič (1), Peter Hicinger (2), Bl. Potočnik (1).

VII. zvezek: Napevi svetih pesem Matere Vožje četveroglasno postavil Gregor Rihar. Založnica Jera Rihar. Izšel je po Riharjevi smrti v maju l. 1866. Vse pesmi so postavljene istotako — kot v predidajočem zvezku — za moški oz. ženski četverospjev. Obsega 16 napevov za mesec majnik. V »Kazalu« so navedeni vsi naslovi v nemščini, odkoder so vzeta besedila. Levičnik navaja vir: Die Maiandacht von J. A. Kaltner v J. 1856. Kot prevajalci besedil so navedeni: Valjavec Janez (1), Jeran L. (5), Lotrič M. (2), Nožarjev (1), Hicinger (1), C. (5), pri eni pesmi — »Šmarnična« — prevajalec ni naveden.

VIII. zvezek: Maša — sestavno in razstavno četveroglasno postavil — Greg. Rihar. Kot čas izdanja je pripisan junij l. 1855. Oddelki so isti kot pri slovesni maši — seveda s slovenskim besedilom: Kyrie, Gloria, Graduale, Benedictus, Agnus in Konec.

Pod naslovom: Maša II. je dodan še napev: »Pred Bogom pokleknimo« in »O kropljenju md letam: Pokropi me«.

IX. zvezek: Maše — sestavno in razstavno-četeroglasno postavil Gregor Rihar. Založnica Jera Rihar. Kot čas izdanja je pripisan december 1865. Zvezek je — po Riharjevi smrti — uredil Gregor Rihar mlajši. Obsega 13 pesmi, od katerih je 8 mašnih na besedilo: Pred Bogom pokleknimo (7), Pred tabo na kolenih (1). Prirejene so deloma sestavno, deloma razstavno ali pa oboje hkrati. Nadaljnje so še: V adventu (1), Božični (2), K Jezusu (1), Pri blagoslovu (1). Besedila k tem slednjim so zložili: H(icinger) (1), Jeran Luka (1), Praprotnik Andrej (1), Volčič J. (1).

X. zvezek: Velika Maša, četeroglasno — sestavno in razstavno — postavil Gregor Rihar, bivši organist in zakristan v Ljubljanski stolnici. Založnica Jera Rhar. Levičnik pripominja: Izdan menda že po Riharjevi smrti. Prirejena je hkrati sestavno in razstavno. Ima vse oddelke slovesne maše (Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benediktus in Dona) s slovenskim besedilom. Na koncu je pridejana pesem: Morska zvezda: Gregorija Riharja mlajšega.

XI. zvezek: Rakuša in Levičnik ga označujeta z naslovom »Thesaurus«. Zbirka nosi napis: Pars prima. Hymni et antiphonae pro festo SS. Corporis Christi. (Tenore I^{mo}, II^{do}, Basso I^{mo}, II^{do}).

Razpored himnov in antifon je naslednji:

1. Pange lingua;
2. Sacris solemniis;
3. Adoro te supplex;
4. Ego sum panis vivus (antifona);
5. Caro mea (antifona);
6. O quam suavis est (antifona);
7. O salutaris hostia;
8. O salutaris hostia;
9. Sit laus plena (iz himna: Lauda Sion);
10. Credo (iz himna: Adoro te supplex);
11. Da pacem Domine (antifona);
12. O sacrum convivium (antifona);
13. O sacrum convivium (antifona);
14. Dominus Jesus (antifona);
15. Bone pastor;
16. O quam suavis est (antifona);
17. Lauda Sion Salvatorem;
18. Ecce panis angelorum (iz himna: Lauda Sion);
19. Tu, qui cuncta scis et vales (iz himna: Lauda Sion);
20. Ave verum corpus;
21. Credo in Te (Rakuša daje tej slednji naslov: Devota suspiria).

Vsi ti spevi so postavljeni tudi v razstavni legi.

Nadpis: Pars prima (prvi del) pripušča sklep, da je bil v pripravi tudi drugi del himnov. Levičnik dostavlja: Besede so latinske, ker je pa menda do malega že vse č. g. Janez Bile poslovenil, poje se tudi lahko v domačem jeziku. Izšel naj bi bil ta zvezek v juniju 1857.

XII. zvezek: Kot XII. zvezek šteje Levičnik 24 posameznih pol svetih pesmi, med katerimi je 62 Marijinih, tri obhajilne, štiri za sv. večer, šest svetniških, potem pa še: Ozir v nebo, Molitev (2), Svečnica, Kje je kristjana pravi dom, Angel varuh. Pesmi so vse prirejene sestavno (nekaterim je razstavna priredba pridejana). Kot letnica izdanja so nekaterim polam pripisane letnice: 1854, 1855, 1856, 1861, 1862, 1864; pri onih, ki so vzete iz Potočnikovih bukvic, je navedena stran, odkoder so vzete. Kot prevajalce oz. tvorce besedil najdemo imena: Volčič Janez, Potočnik Blaž, Praprotnik Andrej, Nemeč Anton, Hicinger Peter, Freljih Matevž, Torkar Matija, Jeran Luka, Marešič (pri eni je naveden samo kraj: Iz Moravč), Valjavec Janez, Tomšič A., Šrol Fr. Burja, Kaliger Karl, nekaj jih je navedenih le z začetno črko.

XIII. zvezek. Na posameznih polah je natisnjenih tudi 13 Tantum ergo, ki so označeni kot pop. 13.

XIV. zvezek: Venec četveroglasnih pesem — zložil in izdal Gregor Rihar. Obsega 17 skladb v sestavni legi na svetna besedila, med njimi je dvanajsta: Na dr. Prešernovem grobu; zadnja — sedemnajsta — nosi naslov: Misijonarjem v slovo: ta se tudi poje pri »Slovesu od Marijine cerkve: Z Bogom dans Marija prav«.

XV. zvezek: Narodni napevi za trojespev, četvero-
spev in glasovir postavil Gregor Rihar. Založnica Jera Rihar. Obsega 15 napevov, med njimi je tudi: V spomin slavnega pesnika dr. Prešerna — na besedilo Franca Cegnarja. Besedila so oskrbeli: Praprotnik Andrej, Cegnar Franc, Torkar Matija, Uršič L., Volčič Janez. Levičnik zaključuje seznam Riharjevih skladb takole: Vseh tiskanih Riharjevih napevov je okoli 350, okoli 200 pa so baje našli po njegovi smrti nenatisnjenih.

Marljivi zbiratelj Riharjevih napevov France Kramar mi je predložil 3 Riharjeve, še nenatisnjene skladbe, in sicer: »Veni Creator Spiritus« z latinskimi besedilom (mešani zbor), »Veni sancte spiritus« mešani zbor, hkrati s slovenskim in latinskim besedilom in »Ime Jezusovo za sopran solo — tenor solo in duo: sopran alt — s spremljanjem orgel«.

Viktor Steska:

Organisti pri ljubljanski stolnici.

Katoliška cerkev je že v starih časih določevala, da mora biti pri vsaki škofijiški cerkvi šola in, če le mogoče, tudi pri župnijskih cerkvah. Da so samostani imeli svoje šole, je umljivo, saj so le na ta način mogli vzgojevati svoj naraščaj. Od dobe cesarja Karla Velikega so se odloki o šolskem pouku ponavljali.

Tudi v naših krajih zasledujemo že v starih časih župnijske šole, n. pr. pri Sv. Petru v Ljubljani l. 1261 in v Ribnici l. 1377.

Dr. Gregor Dolničar sodi, da je bila v Ljubljani mestna šola ustanovljena l. 1327. O šoli v Križankah beremo l. 1444 in 1450, o škofjeloški 1271, o kamniški 1391 in 1395 (Slovenski Učitelj, 1902, 115).

Ko je postala Ljubljana mesto, se je šempetrska šola bržkone preselila k sv. Nikolaju, zlasti je bilo to potrebno zaradi sovražnih napadov. L. 1386 dne 27. junija je pa vsa okolica šenklavške cerkve s cerkviijo vred pogorela in tako je zginila tudi šola. Cerkev so polagoma zopet sezidali, šole pa zaradi siromaštva niso mogli. Šele l. 1418 je šempetrski župnik Jurij Haugenreuter z

ljubljskim mestnim svetom prosil nadvojvoda Ernsta kot deželnega vladarja, naj dovoli zopet šolo.

V župnih šolah so se učenci učili brati, pisati, latinščine, nemščine in zlasti petja, v poznejši dobi tudi slovenščine. Petja in glasbe so se učili, da so mogli pri božji službi prepevati.

Ko je bila cerkev sv. Nikolaja proglašena za stolno cerkev (1461), je kmalu dobila orgle, ki jih je oskrbel prvi škof Sigismund Lamberg. (Dr. Gruden, Šola pri sv. Nikolaju, Carniola, 1915, 4.)

V turških časih je šola zelo trpela, do l. 1534 ni imela niti svojih prostorov in so morali prositi škofa za sobo.

Učenci so imeli dolžnost prepevati pri službi božji. L. 1575 je prosil šenklavški učitelj z drugimi nemškimi učitelji magistrat za dovoljenje, da bi smeli o sv. Treh kraljih popevati po hišah kolednice, da bi kaj zaslužili (MMK, 1893, 126). L. 1589 sporoča škof Janez Tavčar, da vzdržuje učitelja in šest dijakov za glasbo in petje. (Carn. 1915, 4.)

L. 1500 in 1591 je bil pevovodja (ludirector) brat poznejšega škofa † Tomaža Hrena Andrej Hren, ki je postal l. 1602 škofov oskrbnik, mestni župan, protipisar (kontrolor) carinskega urada, l. 1621 deželni in cesarski svetnik, 1632 svetnik vicedomskega urada in deželjan. L. 1596 je tri kvatre služil kot organist in se potem odpovedal Adam Glusič. Spričevalo ga hvali kot zvestega in poštenega delavca. (Škof. zap. 5. 10. 1596.) L. 1597 je bil učitelj in gotovo tudi pevovodja duhovnik Ivan Plehan. L. 1610 je bil organist Jeremija Peinauer, ki je prosil magistrat podpore, ker je imel slabe dohodke. L. 1612 in 1613 je bil ludirector (pevovodja) Lenart Marius, ki je prosil magistrat nagrade za opravilo, ki ga je imel v cerkvi na čast mestnega sodnika, gotovo ob službi božji po izvolitvi. L. 1613 je tožil, da je izgubil 20 gold. dohodkov, ker so predstavili ces. špital. Tudi mu mnogo učencev vzame raznih darov, ki bi jih prejemal, ko ne bi napravljali pevskih zborov s figuralnim petjem. Tudi šolnina vsake kvatre teče zelo neredno.

L. 1598 na dan vseh svetnikov je škof Hren po odhodu protestantskih pastorejv šel s sprevodom v cerkev sv. Elizabete (špitalsko), maševal, pridigal in zapel Te Deum, ki ga je spremljala simfonična godba.

L. 1613 je bil organist Jakob Lichtenberger (IMK, 1900, 208). Mogoče, da je treba razločevati med pevovodjem in organistom.

Ko je bila 26. 8. 1613 obletnica po umrlih škofih ljubljanskih, je škof Hren plačal pevovodju 30 kr., organistu 30 kr., vsakemu diskantistu po 15 kr. Pevovodja ljublj. mesta 1612—1624 je bil Ludovik Mordax. Njegovi soprogi je bilo ime Katarina, hčerkam Zofija, Suzana, Felicita (IMK, 1900, 211).

L. 1621 so jezuiti na prošnjo škofa Tomaža Hrena opustili svojo osnovno šolo, zato je šenklavška narasla na 70 učencev, ki so bili obenem pevski naraščaj.

V l. 1628—1653 je bil pevovodja Valentin Pistorius, ki se je trikrat oženil; za njim so prišli Baltazar Gumrer (1653—1663), Janez Fischer (1663—1679), Janez Jurij Hintersinger (1679—1693) in Gregor Vilfan. Ti možje so bili večinoma učitelji in pevovodjevi namestniki (succentor, Untermaister); čitamo namreč, da je Janez Fischer učil na šenklavški šoli 50 let, voditelj pa je bil le 15 let. Prav tako je bil Hintersinger najprej 14 let in Gregor Vilfan 11 let podučitelj, preden je postal voditelj. Hintersinger je pomagal staremu in slabotnemu Fischerju. Imel je ženo in pet otrok. Ko mu je žena umrla, je stopil v duhovniški stan. Podobno je tudi že eden njegovih prednikov Martin Caprarius (Kozak?) povabil mestni svet na svojo novo mašo (Carn., 1915, 10).

Ko je škofijstvo sprejelo Hintersingerja v službo, je moral podpisati listino, da bo svojo službo opravljal vestno; da bo vzdrževal štiri pevce: altista,

tenorista in dva diskantista (sopranista); da bo s temi pevci božjo službo povečeval; da bo mladino poučeval čitati, pisati, računati in peti; da bo cerkev oskrboval z ministranti in skrbel za red pri sprevedih in pogrebih. Ti organisti so imeli natančno predpisan red. V tem redu se poudarja, da bodi šola vzgajališče figuralnega in koralnega petja. Šola je imela dva razreda. Za petje je bila vsak dan določena po ena ura dopoldne in popoldne. Pouk se je pričel in končal s pesmijo ali himno: *Christe, qui lux es et dies* (Kristus, ki si luč in dan); dopoldanski pouk se je izvršil s pevanjem: *Da pacem Domine* (Gospod daj mir); popoldanski se je pričel s himno: *Veni sancte Spiritus* (Pridi sveti Duh), končal pa z antifono: *Contere Domine*.

Pevci so hodili k sv. maši v stolnico vsak dan ob devetih. Morali so biti pri vseh petih mašah in večernicah. Teh ni bilo malo, ker je bilo tedaj več praznikov. Tisti določeni štirje pevci so bili bržkone temeljni in vodilni pevci, drugi so pa pri zboru pomagali.

Pevovodja Hintersinger je umrl 1693. Za njegovo mesto so se oglasili trije prosilci: Prvi — domači succentor Gregor Vilfan, ki je služil pri šenklaški šoli že 11 let pridno in vestno. Obetal je, da hoče poskrbeti za boljše pevce od sedanjih. Drugi je bil sin šenklaškega pevovodje Fischerja — Janez Nikolaj Fischer, tedaj organist v Št. Vidu pri Vipavi, kjer je služil že deset let. Tretji prosilec je bil Matija Oražem, kamniški organist (ludi-rector). Njegova prošnja se odlikuje po lepi, gladki latinščini ter razodeva največjo izobrazbo. V njej poudarja, da je zmožen koralnega in figuralnega petja, s katerim hoče biti škofu vedno na uslugo. Skrbeti hoče, da se bodo na šenklaškem koru proizvajale lepe simfonične skladbe, kar mu bo tem lažje, ker s pomočjo svojih znancev lahko dobi muzikalije z Dunaja, iz Salzburga in iz Benetk. Službo je dobil Vilfan, ki je ostal potem organist do svoje smrti 3. marca 1720. Dočakal je 64 let in bil pokopan pri frančiškanih. (Carniola 1915, 1—21.)

Od l. 1694 do 20. 11. 1697 je bil succentor Baltazar Pregl. (Škof. zap., 1697, 47.) V tej dobi je bil organist v stolnici tudi Gašpar Goschell, ki je po izvestju »Kristusove smrtne bridkosti« (Todesangstbruderschaft) umrl 15. febr. 1716. Za službo organista je prosil 7. 6. 1679. V svojih prošnji pravi, da je izučen v raznih vrstah glasbe, da je bil organist v cesarskem Ferdinandu tri leta, sedaj se pa doma v Ljubljani nadalje vadi na orglah, kitari, harfi, goslih in v kompoziciji. Škof ga je sprejel upajoč, da bo svoj posel opravljal marljivo in v vsestransko zadovoljnost. (Škof. arh.) Goschell je bil pomočnik glavnega organista Vilfana, kakor tudi Janez Krstnik Pichler, ki je vpisan kot organist in učitelj ter je umrl 13. avg. 1712 v 55. letu in bil pokopan pri Sv. Petru.

L. 1679 je Janez Faller (Fäller) popravil orgle v stolnici in jih dobro uglasbil pred praznikom sv. Nikolaja 1679 za 30 gold. (Škof. zap., 1680, str. 99.)

Stolni organist Pavel Prandtsteyrl je umrl 24. 12. 1721 v 42. letu in bil v grob položen pri frančiškanih. Tožil je 14. 2. 1721 škofu, da mu duhovnik Matej Reischer ne plača hrane že eno leto. Škof je 18. 3. 1721 naročil Reischerju, da mora organistu v 3 dneh ustreči. (Škof. zap., 41/49, 477, 489.)

L. 1723 je umrl 4. aprila Venceslav Josip Götzl (ludi-, chorique magister eccl. cath.). Bil je rojen Čeh, star 50 let in je bil pokopan pri Sv. Petru. (Smrtna matica pri Sv. Petru in Bratovščina smrtne bridk. Krist.) L. 1720 dne 9. marca je podpisal reverz, da bo vodil petje, vzdrževal basista, altista in dva diskantista; da bo s temi 4 kantorji oskrboval vse redne maše, da bo mladino učil brati, pisati, računati in peti, da bo ves pevski inventar v redu imel.

Za njim je že 11. aprila 1723 nastopil Janez Krstnik Vilfan, ki je ta dan reverz podpisal. Umrl je v 29. letu že 17. jul. 1726. Pokopali

so ga v kripti stolne cerkve pri sv. Barbari. Za njim je prišel Skubic Ignacij, ki je pa umrl 4. maja 1732 v 50. letu in bil pokopan v kripti sv. Barbare v stolnici. Njegova soproga, ki je bila nekaj starejša, je umrla 21. aprila 1732 in bila pokopana pri frančiškanih.

Za Vilfanom je dobil službo Ignacij Sigismund Knez. Podpisal je reverz 24. okt. 1726. Umrl je v 57. letu 22. marca 1749 in so ga pokopali pri Sv. Petru.

V tej dobi je bil za prvega pevca v stolnici Urban Tušek, ki je umrl v 40. letu 31. jan. 1729 in bil pokopan v kripti sv. Barbare v stolnici. Kot pevovodja se čita tedaj tudi (ludimagister) Marcina Jožef, ki je umrl 3. dec. 1733, in duhovnik Janez Jernej Nahodec (organist), ki je umrl v 26. letu 23. febr. 1740 in so mu izbrali grob v stolnici.

Jožef Franc Šubic je kot stolni organist l. 1737 popravil glasbilo »rog« na Gradu in prejel za to 2 gld. 16 kr. (Radics: Alte und neue Häuser, III, 25.)

Goričar Filip, pevovodja v stolnici, je umrl v 39. letu 20. maja 1757 in bil pokopan pri Sv. Petru. Za njim je nastopil Janez Anton Linhart, ki je prejel 31. dec. 1757 plače 30 gld. (Stolni arh.)

Sestri Marija Konstancija in Marija Nepomucena Grahovar, hčeri znanega miniaturnega risarja in slikarja Simona Grahovarja, sta kot sopranistki zaslužili l. 1757 prva 40, druga 20 gld. n. v. (Škof. arh. stoln.)

Vehovar Jožef, organistov pomočnik (Dom-Untermeister) in učitelj, je prejel 15. dec. 1757 za sveče na koru pri slovesnih zornicah plačilo. Janez Jurij Unterweger je dobil kot vijolinist 30 gld. n. v. 6. marca 1758; Stefan Freydl kot stolni vijolinist 21. marca 1758 za godbo pri Miserere v postu 4 gld. 30 kr. n. v., za godbo ob nedeljah in praznikih za vse leto 10 gld. n. v. 4. jan. 1758. Učitelj pri stolnici potrjuje 20. 3. 1758, da je prejel za godbo pri Miserere v postu 6 gld. n. v.

Miller Maksimilijan Anton, pevovodja (capellae magister), je prejel za l. 1758 50 gld. in za stanovanje 16 gld.

Organist Simon Tadej Gatterer je umrl v 31. letu 24. sept. 1765. Pokopali so ga v stolnici v kripti sv. Barbare.

Za njim je bil organist Janez Larbinger, ki je imel več otrok, ki so mu po vrsti umirali, naposled še žena 21. nov. 1778 v starosti 37 let.

Nabore Jurij je nastopil 20. nov. 1775.

L. 1794 se je poganjal za to mesto Josef Bergancini. Deželna vlada je vprašala šk. ordinariat, koliko plače se predlaga, kdo je prosivec, kaka spričevala ima v svoji glasbeni izobrazbi in o nravnosti. Šk. ordinariat je odgovoril, da je Bergancini kapelnik in da je prijavil terjatev glede plače, namreč letnih 300 gld. in 10 ducatov za pot (9. 9. 1794). Vlada je odgovorila, da ne ugovarja, če stolna cerkev zmore te stroške. Bržkone Bergancini ni nastopil te službe, ker je bil l. 1794 organist Tertschka, ki pa je umrl, zato je njegova vdova prosila stolni kapitelj, naj ji pri vladi izposluje pokojnino. Vlada je kapitlju naročila, naj vdovi Tertschki nakaže interkalar, t. j. plačo, ki med organistom Terschkom in naslednikom ni bila izplačana.

Kapitelj je 30. 9. 1795 sprejel Ferd. Winklerja za 4. goslača metropolitanskega kora. Dolgo dobo je vodil stolni kor Anton Höller. V francoski dobi je imel l. 1810 letno plačo 775.77 frankov, basist Ferdinand Schwerd 258.59 frankov, prav toliko drugi peveci Janez Roiz, Matija Babnik, tenor, in sopranistka Klara Ruffali, kar bi znašalo v avstrijskem denarju za organista 300 gld., za pevce po 100 gld. (Škof. arh., stolnica.) Stolni organist Anton Höller je umrl 30. nov. 1826 v 71. letu. Höller ni bil domačin, ampak je bil rojen v Neunkirchenu na Avstrijskem ok. 1760. Razen orgel je igral izvrstno violoncello

in druga godala. Bil je skladatelj in dober pevovodja. Zložil je dve latinski maši poleg drugih skladb. Govoril je nemški, latinski in laški jezik. (Cerkveni Glasbenik, 1928, 116.) Ko je Höller pešal, mu je rad pomagal tedanji dijak Gregor Rihar; v zahvalo ga je Höller poučeval v generalbasu. Ko je Höller izdihnil, mu je bil naslednik Gregor Rihar, ki je tedaj končal gimnazijo in stopil v semenišče. (Rakuša: Slovensko petje, 110.)

Gregor Rihar je bil rojen v Polhovem gradu 1. marca 1796. Oče Boštjan je bil kot samouk izdelovalec raznega glasbenega orodja, tudi klavirjev, pa je le malo zaslužil, ker v tisti dobi ni bilo dosti naročil. Mladi Gregor je bil določen za hlapca. V tem času so župljani naročili orgle, ki jih cerkev še ni imela, in za orglavca je bil določen Gregor, ki se je pri o. Robertu Lesjaku, razfranciškaneu in učitelju grajskih otrok, v enem letu naučil orglati tako, da je mogel v cerkvi nastopiti. Nekaj let je doma opravljal ta posel za malenkostno bero. Oče je zaželel, da bi sin postal duhovnik, zato ga je poslal v Ljubljano. Gregor se je pridno učil, zraven pa je vedno zanimal za glasbo. Hodil je v stolnico na kor in gledal, kako stolni organist Höller igra. Kmalu je začel Höllerja namestovati in mu je po njegovi smrti 1826 postal kot organist naslednik, čeprav je bil šele bogoslovec. Novo mašo je pel 1. 1829. Odslej je ves gorel za glasbo. Izdal je ok. 350 napevov, ok. 200 jih je ostalo v njegovi zapuščini. Na kuru mu je pomagala polsestra Jerica, ki je imela krasen sopran. Njegove skladbe so zelo umljive in pristrčne, zato so se priljubile in jih naši cerkveni kori še vedno radi prepevajo, čeprav so že sto let stare. (Rakuša: Slovensko petje, 106—130; Drobtinice, XXII, 91; Dom in Svet, 1896, 597; Cerkv. Glasbenik, dr. A. Dolinar, 1940, 129—134.)

Ko je Rihar 1. 1863. zatisnil oči, je postal vodja stolnega kora Gregorjev nečak Gregor, ki so ga, čeprav je bil velik, imenovali zaradi razločevanja Gregorček. Imel je šele 18 let. Dobil je sušico in umrl na predvečer sv. Alojzija 20. junija 1868. Ob pokopu 23. junija so mu zapeli bogoslovci dve pesmi. (ZD, 1868, 20 zv.) Izdal je en zvezek še nenatisnjenih pesmi rajnega strica, med njimi: Pred Bogom pokleknimo, eno adventno, eno božično, eno o sv. obhajilu, eno za blagoslov. Dobivale so se pri Riharjevi sestri in pri Kremžarju, kakor tudi vse prejšnje Riharjeve pesmi. (ZD, 1868, 274.)

L. 1868 je nastopil kot vodja stolnega pevskega kora Anton Foerster. Rojen na Osenicah na Češkem 20. dec. 1837, je prišel v Ljubljano 1. 1867 za pevovodja Dramatičnega društva. Po Gregorčkovi smrti je prevzel stolni kor in ga neprenehoma vodil do 1. 1909, ko je stopil v pokoj, torej nad 40 let. V Ljubljani je bil reformator cerkvene glasbe, med ustanovniki Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo, Orglarske šole in Cerkvenega Glasbenika, kjer je urejeval glasbeno prilogo. Priredil je dva snopiča pesmarice »Cecilija« v založbi »Družbe sv. Mohorja«; zložil je mnogo cerkvenih in svetnih skladb, komponiral 1. 1872. spevoigro Gorenjski slavček in bil pravi virtuoz na orglah. Umrl je v Novem mestu pri sinu dr. Vlad. Foersterju, viš. sod. svetniku, dne 17 aprila 1926.

Za njim je 1. 1909 prevzel vodstvo stolnega kora, vodstvo Orglarske šole in uredništvo Cerkvenega Glasbenika Stancko Premrl (r. v Šent Vidu pri Vipavi 28. sept. 1880 in posvečen v mašnika 18. jul. 1903), 1. 1908 diplomiral na dunajskem konservatoriju in bil 1. 1939 imenovan za profesorja Glasbene akademije v Ljubljani. Zaradi tega je s 1. julijem 1940 zapustil stolni kor. L. 1927 je bil imenovan za častnega konzistorijalnega svetnika in 1. 1930 za monsignora. Od 1. 1919 je bil honorarni profesor drž. konservatorija. Neumorno deluje kot skladatelj cerkvenih in svetnih skladb in urejuje z veliko ljubeznijo in spretnostjo Cerkveni Glasbenik. Znan je kot velik umetnik na orglah.

Za njim je začasno prevzel vodstvo stolnega kora stolni dekan dr. Franek Kimovec.

Glasba pri ljubljanskih jezuitih od 1597—1686.

Jezuiti so dospeli v Ljubljano 21. jan. 1597. Teden pozneje so se naselili pri Sv. Jakobu, kjer je bila cesarska ubožnica (špital), ki se je morala preseliti. Ko so se jezuiti nekoliko uredili, so pričeli poučevati svoje dijake v cerkvenem petju, da bi mogli s petjem poveličevati božjo službo. O tem nam poroča jezuitska kronika *Historia annua Societatis Jesu* (Letni letopis), žal, da samo do l. 1686.

Ze l. 1599 so o božiču z deklamacijami in pesmicami pozdravljali božje Dete. L. 1600 so ob sprevodu s sv. Rešnjim Telesom prepevali latinske in slovenske pesmi.

L. 1600 je novomeški prošt Polidor Montegnana daroval orgle za 400 gold.

Ko je umrl l. 1601 Jurij Lenkovič in bil pri Sv. Jakobu pokopan, so proslavljali jezuitski dijaki njegova junaštva v boju zoper Turke s pesmicami.

L. 1606 so dijaki o božiču zopet z lepimi pesmicami počastili božje Dete, deklamirali in godli.

L. 1615 je daroval duhovnik Nikolaj Čandik za veliki oltar šentjakobske cerkve 2400 gold. in za organista 1000 gold.

L. 1616 je daroval kolegiju Markwart pl. Egg 200 gold. vredne orgle.

L. 1626 so si nabavili jezuiti nove orgle za 1000 gold.

L. 1630 so dijaki v postu peli Miserere (Usmili se) v domačem jeziku v pričujočnosti mnogo ljudi.

L. 1633 je bil dijaški sprevod na Rožnik, kjer so dijaki pri maši peli.

L. 1635 je obiskal kolegij kardinal Palota. Pohvalil je petje.

L. 1637 so popravili oboje orgle.

L. 1686 so slovesno obhajali devetdnevno na čast sv. Frančišku Ksav. Prvi in deveti dan je bila peta sv. maša, popoldne pa litanije. Peli so tudi himno: »O Deus, ego amo Te!« — Za srečen uspeh vojne proti Turkom na Ogrskem je bil sprevod. Ko so se vrnil na trg pred cerkvijo sv. Jakoba, so peli pred spomenikom M. B. lavretanske litanije s spremljevanjem godbe. Prav tako je bila velika slovesnost 8. septembra, na praznik Marijinega rojstva, v zahvalo, da so se naši polastili Bude. Pred spomenikom M. B. so zopet peli litanije s spremljevanjem trobent in bobnov. (Hist. an. S. J.)

Z letom 1687. se konča jezuitski letopis. Da so jezuiti močno skrbeli za glasbo, nam pričajo njih uprizorjene gledališke igre, kjer so vedno nastopali pevci in godci v velikem številu. Za cerkveno glasbo na jezuitskem koru pri Sv. Jakobu je knezoškof Tomaž Hren napravil posebno dijaško ustanovo, ki so jo dijaki uživali do svetovne vojne.

Stanko Premrl:

Fran Gerbič (1840—1917).

Ob stoletnici njegovega rojstva.

Med spomeniki, ki jih je Glasbena Matica v Ljubljani postavila pred svojo hišo l. 1932 ob svoji šestdesetletnici: šestim slovenskim, enemu hrvatskemu in enemu srbskemu glasbeniku, stojita pred vhodom v matično poslopje tudi Fran Gerbičev in Matej Hubadov, dveh prvih ravnateljev Glasbene Matice. Na Gerbičevem spomeniku sta vdolbeni letnici: 1840—1917. Potemtakem poteka letos 100 let, odkar se je rodil naš Fran Gerbič.

Naš list »Cerkveni Glasbenik« je pisal o Franu Gerbiču že l. 1910 ob njegovi 70 letnici. Ravno tako in še bolj toplo se ga je spominjal ob njegovi

smrti l. 1917. Letos — ob stoletnici njegovega rojstva — pa se nam zdi primerno in potrebno poživiti spomin na tega našega zaslužnega glasbenika in skladatelja in ga prikazati zlasti našemu mlajšemu glasbenemu rodu kot moža vztrajnega, nesebičnega in požrtvovalnega dela na polju slovenske glasbe; to tem bolj, ker je bil Fran Gerbič že v življenju več ali manj zapostavljen oziroma premalo upoštevan in je tudi sedanja stoletnica njegovega rojstva na splošno šla skoro neopaženo mimo nas.

Fran Gerbič je zagledal luč sveta 5. oktobra 1840 v Cerknici na Notranjskem in je kazal že od mladih let izredno nadarjenost. S cerkniške šole je prišel z enajstim letom na ljubljansko normalno in dovršil na nji 3. in 4. razred. Po treh razredih realke je prestopil na učiteljsko in ga dovršil l. 1857. Petja, klavirja, harmonije in orgel se je učil pri Kamilu Mašku; v pevskem zboru Filharmoničnega društva pa se je pod Nedvedovim vodstvom udeleževal kot zelo dober tenorist. Kot provizoričen in potem kot stalen učitelj oz. nadučitelj je služboval v Trnovem pri Ilirski Bistrici in opravljal hkrati službo organista. V tej dobi so izšle njegove prve skladbe »Glasi slovenski« (osem moških zborov) in »Tri božične«. Zeleč se v glasbi izpopolniti se je podal l. 1865 na praški konservatorij in študiral predvsem solopetje in skladanje. V tem času je izdajal »Liro Sionsko«, mesečnik za cerkveno petje in glasbo. Zal je ta list izhajal samo eno leto (l. 1866); v njem je Gerbič objavil v 12 številkah 71 svojih cerkvenih napevov, deloma za mešani, deloma za moški zbor. Po odlično dovršenem konservatoriju je deloval kot operni pevec v Pragi, Zagrebu, v Ulmu na Nemškem in v Lvovu. Pel je v raznih jeziki: češkem, hrvaškem, nemškem, poljskem, govoril je pa še italijansko in francosko. Na prigovarjanje ravnatelja Lvovskega konservatorija Karla viteza Mikulija je opustil gledališče in sprejel mesto profesorja solističnega in zbornega petja na konservatoriju. Tu je ostal do l. 1886.

L. 1886 je bilo za Gerbiča in slovensko glasbo važno. Tega leta namreč so ljubljanska društva »Glasbena Matica«, »Narodna čitalnica« in »Dramatično društvo« povabila Gerbiča v Ljubljano, naj pride delovat kot glasbenik med svoje rojake. Gerbič se je takoj odzval. Pri »Glasbeni Matici« je vstopil kot učitelj in vodja društvene šole, pri »Čitalnici« kot pevovodja (do l. 1890, do razpada »Čitalnice«), pri »Dramatičnem društvu« kot kapelnik (do l. 1895). Tu je s trudom sestavil opereto in dajal tudi manjše opere. Močna opora mu je bila pri tem delu njegova soproga Emilija, roj. Daneš, ki se je ž njo poročil že kot operni pevec in sta bila v Zagrebu skupaj nastavljena. L. 1890, 1891 in 1897 je Gerbič kot pomožen učitelj poučeval na učiteljski glasbeno teorijo, harmonijo, petje in orgljanje. Kake štiri leta je vodil pevsko društvo »Ljubljana« (od 1896 do 1900). Leta 1899 pa je po Leopold Belarjevi smrti prevzel še šentjakovski kor v Ljubljani in opravljal tu službo organista in pevovodje do oktobra l. 1910. Odbornik Cecilijanskega društva je bil od l. 1899 dalje do svoje smrti 19. marca 1917; od l. 1913 dalje je bil član škofijske cerkvenoglasbene komisije in nadzornik organistov v Ljubljani in v cerkniški dekaniji.

Glavno torišče Gerbičevega delovanja je bilo v šoli ljubljanske Glasbene Matice, ki ji je bil marljiv, vesten, očetovsko skrben in požrtvovalen učitelj in ravnatelj nad 30 let. Na tej šoli je poleg ravnateljskih poslov poučeval solistično, zborna in splošno petje, teorijo, harmonijo in klavir; po prihodu Mateja Hubada na zavod pa samo še solopetje in klavir. Uspešen razvoj Glasbene Matice, tega našega najodličnejšega glasbenega društva bodisi kot šolskega, koncertnega in glasbenoliterarnega zavoda, je treba pripisati v dobro in v veliko zaslugo tudi Franu Gerbiču. Glasbena Matica je njegove zasluge priznala in nagradila s tem, da ga je imenovala za

svojega častnega člana in mu postavila pred svojim poslopjem dostojen spomenik.¹

Tudi Cecilijansko društvo za ljubljansko škofijo šteje Frana Gerbiča med svoje zaslužne može. V odbor je bil izvoljen na XI. občnem zboru 22. novembra 1899² ter ostal v odboru do svoje smrti.³ Redno in točno se je udeleževal odborovih sej in živahno posegal v društveno delovanje. Na cerkvenem glasbenem tečaju l. 1911 je predaval o metodiki pevskega pouka. To njegovo predavanje je Cecilijansko društvo izdalo potem v posebni knjižici in so jo naročniki Cerkv. Glasbenika dobili l. 1912 kot dodatno prilogo. Knjižica je bila opremljena s štirimi Gerbičevimi risbami o pevskem organu. Gerbič je napisal tudi obširno Teoretično praktično pevsko šolo, ki pa se še vedno nahaja samo v rokopisu. Za cerkvenoglasbeni tečaj, ki bi se imel vršiti poleti l. 1914, a se radi vojne ni mogel, je Gerbič imel pripravljeno predavanje o glasbenem oblikoslovju. Rad je prihajal k šolskim sklepom in takratnim sklepnim produkcijam v orglarsko šolo, se z veseljem udeleževal cerkvenih koncertov kakor tudi raznih cecilijanskih in organizatorskih sestankov. Lahko rečemo, da je bil z vso dušo prijatelj in vnet sodelavec vsega našega cecilijanskega gibanja.

Fran Gerbič je bil končno tudi izvrsten in plodovit slovenski skladatelj. Pri tem delu ga posebno odlikujeta dve okoliščini: 1. da je z različnimi našimi starejšimi skladatelji oral ledino slovenski glasbi in 2. da je pri svojih sedemdesetih letih in še dalje še vedno ustvarjal nova in vedno večja ter pomembnejša dela in kazal v teh svojih novejših skladbah zmisel za glasbeni napredek. — Njegove prvence smo že omenili. Med nadaljnji njegovimi skladbami so med svetnimi znameniti razni samospevi s klavirjem, zbirka 150 narodnih pesmi za en glas in klavir (3 zvezki), Slovanska jeka (moški in ženski zbori), 20 moških zborov v slovenskem narodnem značaju (XI. zvezek matičnih zborovih izdaj), opera »Kresc v treh dejanjih, ki ji je Gerbič napisal — kakor tudi mnogim drugim svojim skladbam — izvirno besedilo, Jugoslovanska rapsodija za orkester, Himna za mešani zbor, soli in orkester, Slovo, kantata za moški zbor in orkester, Valček za sopran in orkester, opera »Naborc, Lovska simfonija za orkester in zbor, kantata Oče naš za solo, mešani zbor in orkester.

Gerbič je začel l. 1899 izdajati tudi nov slovenski glasbeni list »Glasbena Zora«, ki je izhajal dve leti (l. 1900 hkrati s književno prilogo). V tem listu je objavljenih 14 Gerbičevih skladb: 11 zborov, 1 samospjev in 2 klavirski. Zaradi premajhnega zanimanja od strani občinstva je ta izvrstno urejevani list moral po dveh letih izhajanja prenehati. Na srečo je Gerbičevo delo že koj naslednje leto (1901) z večjim uspehom nadaljeval dr. Gojmir Krek, ko je začel urejevati in izdajati »Nove akorde« in ki so potem srečno izhajali do l. 1914 in jih je konec tega leta ustavila nesrečna prva svetovna vojna. Gerbič pa je bil tudi »Novim akordom« marljiv sotrudnik. Nič manj kot 22 njegovih skladb je priobčenih v tem listu, v književni

¹ Gerbič je bil tudi častni član Hrvatskega narodnega gledališča v Zagrebu.

² Za predsednika je bil takrat izvoljen prof. Ivan Gnezda, za podpredsednika in tajnika dr. Andrej Karlin, za blagajnika škofijski kancler Josip Šiška, za glasbenega vodjo Anton Foerster, za odbornike pa Fran Ferjančič, Fran Gerbič, p. Angelik Hribar, Evgen Lampe in p. Hugolin Sattner.

³ Zadnji odbor Cec. društva, izvoljen l. 1914, v katerem je Gerbič še sodeloval, je bil sledeč: p. Hugolin Sattner, predsednik, Peter Janc, tajnik, Viktor Steska, blagajnik, Stanko Premrl, glasbeni vodja; Fran Ferjančič, Fran Gerbič, dr. Franc Kirmovec, Anton Lavrič, dr. Josip Mantuani — odborniki.

prilogi pa mnogo Gerbičevih člankov. Skladbe so: 1 za 4glasni ženski zbor, 1 za 3glasni ženski zbor s klavirjem, 1 za dva glasa z orglami ali klavirjem, štiri za en glas s klavirjem, 5 moških zborov, 3 mešani in 7 skladb za klavir.

Tudi našo cerkveno glasbo je Gerbič obogatil z mnogimi pomembnimi skladbami. Poleg že omenjenih »Treh božičnih« iz »Lire Sionske« so med njegovimi starejšimi cerkvenimi skladbami še »Cerkveni napevi« (osem mešanih zborov), Slovenska maša v F-duru za mešani zbor in Pet velikonočnih za mešani zbor. Pozneje so izšle: l. 1912 Dvajset Marijinih za mešani zbor (pod naslovom »Slava nebeški Kraljici«), posvečene so škofu dr. Andreju Karlinu, in Slovenska maša v čast sv. Frančišku Serafinskemu; l. 1913 Dvanajst Tantum ergo, oboje za mešani zbor. V zbirko »Slava presv. Evharistiji« je prispeval dve pesmi. V Maroltovih nagrobnicah je ena Gerbičeva. V rokopisu se nahajajo tri latinske maše: V čast vstajenju našega Gospoda Jezusa Kristusa, v čast Materi božji in v čast presv. Srcu Jezusovemu; vse tri za mešani zbor in orkester. Potem trije ofertoriji, osem božičnih pesmi, himna »Zlatomašniku« in še več pesmi za razne prilike.

Gerbičeve cerkvene skladbe — četudi starejše sem ter tja nekoliko svetno zaokrožene — so vobče cerkveno dostojne, plemenito pisane. V novejših se javlja zmerni, prikupni cecilijanizem. V svetnih skladbah kaže Gerbič zdravo invencijo pristno slovenskega oziroma slovanskega značaja, v obliki pa temeljito izobraženega glasbenika.

Gerbičeve skladbe — svetne kakor cerkvene — zaslužijo, da se še in še izvajajo. Zlasti bi bilo umestno, da slišimo tista njegova večja dela, ki še sploh niso bila izvajana ali pa še ne v celoti: njegovo simfonijo, kantato Oče naš in druge. Tudi naša opera naj stori nasproti Gerbičevima operama svojo narodno dolžnost! Letošnja stoletnica Gerbičevega rojstva je brez dvoma primerna prilika in čas, ko se je treba tudi tega našega skladatelja spomniti in posvetiti njegovim delom tisto pozornost, ljubezen in hvaležnost, ki jo po vsej pravici zaslužijo.

Slava Franu Gerbiču!

Dr. Radoslav Hrovatin:

Anton Trost,

prvi rektor Glasbene akademije v Ljubljani.

Avgusta meseca l. 1939 je bila ustanovljena najvišja slovenska glasbena šola na stopnji univerze z imenom Drž. glasbena akademija v Ljubljani. Ustanovitvi so sledile nastavitve priznanih umetnikov in pedagogov za profesorje na zavodu. Izbiranje seveda ni bilo lahko z ozirom na visoko stopnjo zahteve po kvaliteti. Zlasti je bilo treba prav posebnih preudarkov pri izbiri glave zavoda — rektorja. Tako se je zgodilo, da šola ni imela rektorja vse leto. Šele letos v poletju je prosvetni minister potrdil izbiro in izdal imenovanje rednega profesorja Antona Trosta za rektorja Glasbene akademije v Ljubljani.

Anton Trost izvira iz znane glasbene rodbine Trostovih (očetova mati pianistka-amaterka; oče Franc, učitelj, pevovodja in organist; sestra Angela, izredna profesorica solopetja na Glasbeni akademiji v Ljubljani, brat Ivan, koncertni mojster orkestra Narodnega gledališča v Ljubljani, brat Franc, violinist in violist). Rojen je bil Trost l. 1889 v Vodicach na Gorenjskem, kjer je oče služboval kot učitelj. Ljudsko petje na vasi in v cerkvi ter muziciranje v družinskem krogu so bili otroku prvi glasbeni dojmi. Ko je bilo dečku pet let, se je vsa družina preselila v Ljubljano radi očetove službene preместitve.

Z vstopom v ljudsko šolo pri očetu se je pričel tudi pouk v glasbi. Kot učitelj je oče vršil tudi dolžnost organista (Trnovo) in mladi sin, ki je kazal nagnjenost do glasbe, je kmalu začel pomagati očetu za orglami. S klavirjem je mladega glasbenika seznanila očetova mati, ki mu je tudi nudila prvi pouk na tem glasbilu. Splošno nadarjenega mladeniča so vpisali l. 1900 na klasično gimnazijo. Z resnim srednješolskim študijem je nastala potreba tudi po temeljitejši glasbeni izobrazbi. Zato obiskuje od l. 1903 dalje šolo Glasbene Matice, kjer ga uči klavirske igre češki glasbeni pedagog in skladatelj Josef Procházka, ravnatelj Matej Hubad pa v splošni glasbeni teoriji, harmoniji in kontrapunktu. V teh letih se je glasbeno življenje v Ljubljani živahno razmahnilo. Koncertnemu delovanju M. Hubada pri Glasb. Matici se je pridružilo začetno prizadevanje pri Slovenski filharmoniji danes slavnega češkega dirigenta Václava Talicha. Vse to je dajalo slovenskemu življu v Ljubljani vzpodbudo za glasbeno udejstvovanje. Zato je naravno, da gojijo v družini Trostovih v tej dobi komorno glasbo in igrajo celo v domačem godalnem kvartetu (I. v.: Hinko Podkrajšek, profesor Obrtne šole, II. v.: Ivan Trost, vla.: Franc Trost, vlc.: Anton Trost). To domače glasbeno udejstvovanje je od mladega pianista zahtevalo tudi študij violončela. Tako se mu širi obzorje glasbene izobrazbe bolj in bolj. Med študijem se seznanja z raznimi skladatelji klasične in romantične pianistične literature. Bolj kot ti ga v tej dobi pritegne P. I. Čajkovskij s svojo rusko širino in čustvenostjo, zajeto v oblike zapadnoevropske civilizacije.

V predvojni dobi je bilo med Slovenci zaradi gospodarskih pogojev malo poklicnih glasbenikov. Večina naših nadarjenih glasbenikov je morala vršiti radi preživljanja še kak drug poklic. Posebno težko je bilo instrumentalnim solistom. Do tedaj še ni noben Slovenec prirejal doma samostojnih pianističnih koncertov. Zato se je Trost, ko je l. 1908 dovršil istočasno maturo in šolo Glasb. Matice, vpisal na pravno fakulteto praške univerze. Zgodilo pa se je tedaj, da so Čehi privabili v Prago Trostovega učitelja klavirja J. Procházko in tako je ostala Glasb. Matica brez pravega pianističnega pedagoga. To je odločilno vplivalo na Trostov razvoj, kajti odbor Glasb. Matice mu je ponudil mesto klavirskega učitelja. Ker mu je bila tako zagotovljena ekonomska osnova v glasbenem poklicu, je Trost ponudbo z veseljem sprejel. S tem je bila njegova življenjska pot določena. Po enem letu poučevanja je sklenil z odborom Glasb. Matice pogodbo, ki mu je omogočila triletni glasbeni študij na Dunaju, kjer se je vpisal l. 1909 na državno »Akademie für Musik und darstellende Kunst«. Tu ga spopolnjuje v klavirski igri pedagog in skladatelj Ludwig Ernst. Poleg tega študira tudi harmonijo in kontrapunkt ter druge glasbene predmete. Glasbeno zgodovino ga uči Eus. Mandyczewski. Dunaj mu z bogatim koncertnim življenjem in opero nudi razne glasbene poglede. Na akademiji podrobno proučuje glavne klavirske mojstre. Zlasti se seznanja z deli J. S. Bacha, L. v. Beethovna, F. Liszta in J. Brahmsa, ki ga prav posebno pritegne radi spojitve romantične čustvenosti in klasične forme ter iz tega izvirajočega poglobljenega glasbenega modrovanja. Leta 1912 skonča glasbeni študij z Lisztovim koncertom za klavir z orkestrom v Es-duru. S tem pokaže poleg izrazite muzikalnosti tudi obvladanje klavirja z briljantno virtuoznostjo. Zato prejme naš pianistični umetnik poleg običajnega zrelostnega izpričevala v znak posebne nadarjenosti še diplomu akademije in Lisztovo nagrado.

Že med dunajskim študijem prihaja v domovino sodelovati k raznim glasbenim prireditvam v Ljubljani in v Trstu. Igra velike koncerte na klavir z orkestrom (Liszt, Beethoven) ob sodelovanju Slovenske filharmonije in dirigenta Teplega. Z violinistom Zlatkom Balokovičem nastopa na skupnih koncertih v Zagrebu in po Liki. Po dovršenem študiju se zopet loti poučevanja klavirju pri Glasb. Matici v Ljubljani. V tej dobi že uči nekaj učencev, ki

so v teku nadaljnega razvoja pokazali pomembno glasbeno nadarjenost (T. Ravnik, J. Poženeš, L. Novakova itd.). Dalje pogosto nastopa na koncertih, zlasti na prireditvah Glasb. Matice. Februarja l. 1914 izvede z Z. Balokovićem koncertno turnejo po Egiptu (Aleksandrija, Kairo itd.). Svetovna vojna in njene razmere ga pa занesejo spet na Dunaj, kjer mu poznanje okolja omogoči, da se s svojo sposobnostjo uveljavi in ustvari pogoje za trajno delovanje.

Na Dunaju ostane vse do l. 1939. Njegovo tamkajšnje udejstvovanje je pedagoško, umetniško in splošno kulturno. Z zasebnim poučevanjem si pridobi tak sloves, da mu glasbena šola Horákovih zavodov (danes Horákov konservatorij) poveri vodstvo višjih letnikov klavirja. Poleg tega se stalno udejstvuje na koncertih. Vse to mu prinese nešteto priznanj tako, da mu zvezni predsednik avstrijske republike podari na predlog prosvetnega ministra častni naslov profesorja glasbe. Vrsta njegovih koncertnih nastopov je zelo dolga. Izbira skladateljev kaže, da se je poglobil v večino stilov klavirske literature. Od najstarejših sta na sporedih zastopana J. Ph. Rameau in zlasti J. S. Bach. Zelo pogost je L. v. Beethoven z različnimi sonatami, variacijami, velikimi koncerti (c-mol, G-dur) itd. Poleg F. Schuberta je F. Chopin s sonatami, nocturni, polonezi, baladami itd.; dalje so R. Schumann, Fr. Liszt, C. Franck, E. Grieg, mnogokrat J. Brahms in cela vrsta slovanskih skladateljev: P. J. Čajkovskij, M. A. Balakirev, M. P. Musorgski, S. Rahmaninov, B. Smetana, A. Dvořák, V. Novák, J. Suk, A. Skrjabin, J. Š. Slavenski, M. Milojević, S. Stančić, M. Tajčević, P. Vladigerov itd. Dalje so še C. Debussy, M. Ravel, M. de Falla, I. Albeniz, J. Marx i. dr. Pravtako vidimo na sporedih vrsto domačih skladateljev in Trostove lastne fantazije in transkripcije slov. ljudskih pesmi. Sporedi so skrbno sestavljeni in ne stremijo za zunanjim bleskom bravuroznosti, čeprav izpričujejo virtuozno kvaliteto tehnične izvedbe. Zato pa obsegajo sporedi historične in stilne razporeditve, često so upoštevani pedagoški vidiki.

Dunaj ga ne odtuji domovini. Takoj po prevratu že l. 1918 priredi v Ljubljani prvi doslej znani samostojni koncert slovenskega pianista. Na sporedu so J. S. Bach, L. v. Beethoven, F. Chopin, F. Liszt, A. Dvořák itd. Odslej večkrat prihaja v domovino in koncertira tudi v Mariboru, Celju in Ptuj, zadnja leta tudi v Zagrebu in Belgradu. Na sporedih se bolj in bolj javljajo domači in drugi slovanski skladatelji. Tako vrši v vedno večji meri važno in častno nalogo poustvarjalskega umetnika. V dosego čim številnejšega in širšega poslušalstva nastopi tudi v radijskih oddajah (Dunaj, Ljubljana). Vesten študij in dolgoletna praksa ter vsestranost v izbiri skladateljev mu omogočijo, da se podrobno pogloblja v izraz, ki se dviga nad tehnično popolnost.

Na Dunaju je v stalnih stikih z jugoslovansko kolonijo in rad nastopa na njenih prireditvah. Prav posebno si prizadeva za Slovence. Soustanavlja slovensko društvo »Slovenski krožek« na Dunaju, kjer organizira društvene prireditve in zlasti koncerte. Na željo članov priredi razne slovenske ljudske pesmi za klavir in zloži več ciklov in fantazij. Kot posebno nalogo prevzame ustanovitev društvene knjižnice in razširjanje slovenskih knjig (zastopstvo Slovenske Matice in Mohorjeve družbe). V znak priznanja ga člani poslednja tri leta zapovrstjo izvolijo za predsednika. Slovenski dijaki, zlasti naši mladi glasbeniki, najdejo v njem izkušnega svetovaleca, ki jim je tudi v dejansko pomoč. Nekateri tudi poučuje (n. pr. V. Ukmarja, A. Dermoto itd.).

Ta obširna dejavnost, splošno kulturna in predvsem umetniška, in stalni stiki s slovenskim svetom mu tudi v domovini dvigajo ugled. Zato ga l. 1939 ob njegovi petdesetletnici povabi Ljubljanska filharmonija k sodelovanju, da nastopi z velikim koncertom za klavir in orkester S. Rahmaninova (c-mol, op. 18.). Ob tej priliki je mogla domovina ponovno občudovati in oceniti kakovost njegovega umetniškega izražanja. Koncertna rutina, poglobljeno poda-

janje, čut za razmerje v soigri, virtuozna tehnika, smisel za estetiko tona ter njegove dinamične in barvne nianse so bili prepričevalni in so vzbujali želje po nadaljnjih koncertih našega mojstra. Treba je bilo dovršenega umetnika ohraniti doma. Naravno je torej, da so ob ustanovitvi Glasbene akademije v Ljubljani odločevalci ponudili našemu prvemu pianistu važno nalogo najvišjega umetnostnega pedagoga. Čeprav je Trost po življenju skromen, se vendar kot pravi umetnik popolnoma zaveda svoje sposobnosti in pomembnosti. Zato je sprejel odgovorno mesto. Tako ga je prosvetni minister decembra l. 1939 imenoval za rednega profesorja Drž. glasbene akademije v Ljubljani.

Da je bil Trost izbran izmed 4 rednih profesorjev (Julij Betetto, Stanko Premrl, Janko Ravnik in Anton Trost) naše Glasbene akademije za prvega rektorja, so soodločevale nekatere pomembne okoliščine: Izbrati je bilo treba umetnika in pedagoga s kvaliteto evropskega merila. Ker se glasba ugodno razvija le z upoštevanjem vseh njenih panog in ker se njena kvaliteta dviga le v enakovredni tekmi vseh stilov, je bilo treba najti človeka, ki ima široko razgledanost, umerjenost in kritičen odnos do vsega glasbenega dejstvomjanja. Človek v domovini je nehote zajet v nek krog sodelavcev in uglašen na slog določene skupine. Zato je nekdo, ki je opazoval iz daljne perspektive, bolj primeren, da vsem pravično dodeli odgovarjajočo možnost sodelovanja. Trost je imel priliko na Dunaju doseči veliko razgledanost in stremljenje po najvišji kvaliteti izvajanja ter razviti fino muzikalnost do raznih estetskih odtenkov. Vse to more zdaj uvajati pri nas. Delno konservativnost dunajske šole, ki se naslanja na bogato preteklost, bo lahko nadomestil s svojim značajem slovenskega stremljenja po napredku.

Izborna reprodukcija je skladateljem pobuda za tvornost. Toda brez kvalitetne skladateljske tvorbe ni mogoče ustvarjati reproduktivne tradicije. Zato je treba pospeševati pogoje za tvornost in posvetiti vso pažnjo skladateljski generaciji. Pri velikih narodih, n. pr. pri Angležih, vidimo, kako usodnega pomena je pomanjkanje skladateljskega rodu in ustvarjalne kontinuitete. Trostova izobrazba je taka, da bo mogel pospeševati vse omenjene osnove glasbenega razvoja, ki se more razmahniti predvsem v neumorni in vedno novi tvornosti. Neredko se dogaja pri reproduktivnih umetnikih, da posvetijo večino svojih sil le uspehu lastne produkcije. Že prej smo ugotovili pri Trostu višje stremljenje. To in pa njegove dolgoletne pedagoške izkušnje nas opravičujejo v nadi, da bo nadaljeval Hubadovo tradicijo z vsestranskim podpiranjem nadarjenih glasbenikov, kot poustvarjalcev, tako skladateljev, zlasti pa da bo z zaupanjem in z ljubeznijo pospeševal slovensko tvornost, iz katere edine raste narodna samobitnost.

Dr. Alojzij Nastran, C. M.:

Od kod in od kdaj imamo prispev »Marija k tebi vboge reve«.

Že nad osemdeset let se prepeva širom Slovenije v cerkvah in na božjih potih, pri prošnjih procesijah in raznih javnih cerkvenih prireditvah vedno nova in vedno ganljiva prošnja k nebeški Materi: »Marija, k tebi vboge reve«, pa je prejkone malokomu prav znano, od kod je doma, kdaj je zagledala beli dan, kdo je zložil njeno besedilo. Mislim, da bo zato uredništvo Cerkevnege Glasbenika ustreglo svojim prijateljem, če priobči sledeče podatke o njenem rojstnem kraju in datumu.

Besedilo tako priljubljene Marijine pesmi »Češčena bodi, o Kraljica!« s svojim še bolj znanim in priljubljenim refrenom »Marija, k tebi vboge reve« je d o m a i z M o r a v č; zložila sta jo pred 85. leti ali natanko v prvi polo-

vici avgusta l. 1855. tedanji moravški župnik, dekan in častni kanonik Janez Toman in njegov kaplan Karel Hajdrih (Heidrich).

Janez Toman je bil rojen l. 1807. v Bohinjski Bistrici, posvečen l. 1832., nato eno leto kaplan na Igu, od l. 1833. do 1845. stolni vikar in mestni katehet v Ljubljani, od l. 1845. do svoje smrti 8. januarja l. 1888. pa je bil župnik in dekan v Moravčah.

Karel Hajdrih — brat 12 let mlajšega Antona Hajdriha, znanega skladatelja splošno priljubljenih moških zborov »Buči morje Adrijansko«, »Bom šel na planine« itd. — je bil rojen v Ljubljani l. 1830., posvečen l. 1854., nato od l. septembra 1854 do 24. septembra 1857 kaplan v Moravčah, od l. 1859. do 1868. stolni vikar, od 6. junija 1872 do 12. septembra 1876 špirtual v škofijskem duhovskem semenišču, na kar je vstopil v Misijonsko družbo sv. Vincencija P., v kateri je z neugnano gorečnostjo vodil misijone in duhovne vaje, pripravljal na večnost uboge bolnike v ljubljanski splošni bolnici in spovedoval ljubljanske bogoslovce prav do nenadne svoje smrti dne 15. marca 1915.

Kot petinsedemdesetletni starček, nekako deset let pred svojo smrtjo, mi je sam pravil, o kateri priliki se jima je porodila misel, da sta zložila in objavila pesmico »Marija, k tebi vboge reve«. Ko sta namreč nekoč poleti zopet kakor navadno skupno odmolila brevir in sklenila večernice z običajno antifono »Salve Regina« (Pozdravljena Kraljica), jima je nato pri razgovoru prišla pobožna misel in želja, da bi to lepo cerkveno antifono podala v poljudni slovenski Marijini pesmici. In res sta jo skovala, tako mi je pravil, takoj tisti dan, kar tam v senčnici na župnijskem vrtu in jo nato še gorko poslala v Ljubljano uredništvu takrat edinega slovenskega katoliškega lista »Zgodnja Danica«.

Kot veliko zanimivost sem to poslej marsikomu pripovedoval, nikoli pa nisem mogel najti za to dokaza, to pa zaradi tega, ker sem v Danici v letnikih 1854 do 1857 vedno iskal le refrena »Marija, k tebi vboge reve« in podpisa J. Tomana ali K. Hajdriha. Šele letos, 25 let po smrti tega nepozabnega gospoda sobrata, sem kakor po srečnem naključju našel v Danici z dne 23. vel. srpana (avgusta) 1855 na str. 141 pod nadpisom »Salve Regina« Marijino pesem »Češčena bodi, o Kraljica« v petih kiticah s tako dolgo iskanim refrenom »Marija, k tebi vboge reve« in spodaj na mestu podpisa pesnikovega le označbo Iz Moravč.

V naslednjem navajam dobesedno besedilo cerkvene pesmi »Češčena bodi, o Kraljica«, kakršno je prinesla Zgodnja Danica dne 23. vel. srpana (avgusta) 1855, str. 141, in nato sedanjo, od škofijstva potrjeno besedilo iste cerkvene pesmi.

»Salve Regina«.

Češena bodi, o kraljica,
Nebes in zemlje Ti Gospa,
Mogočna vsmiljena Devica,
Vsa čista in brez madeža!
Marija! k Tebi vboge reve,
Mi zapušeni vpijemo,
Objokani otroci Eve
V dolini solz zdihujemo.¹

Češena bod' presveta Mati,
O Mati božje milosti!
Tako Te smemo imenovati,
Ker porodnica Božja si.

Češčena bodi.

Češčena bodi, o Kraljica,
nebes in zemlje ti Gospa!
Mogočna, usmiljena Devica,
vsa čista in brez madeža!
(Marija, k tebi vboge reve
mi zapušeni vpijemo;
objokani otroci Eve
v dolini solz zdihujemo.)

Češčena bodi, sveta Mati,
o Mati božje milosti
tako te smemo imenovati,
ker Jezusa rodila si.
(Marija itd.)

¹ »Marija, k Tebi itd.« se ponavlja pri vsakem odstavku.

Češena — naše bod' življenje!
 Življenje počastimo Te,
 Častito Tebi to češenje
 Kot Matr' Jezusovi gre.

Češčena bodi, o Devica,
 veselje naše in radost!
 Češčena, pomočnica mila,
 tolaži naših src bridkost!
 (Marija itd.)

Češena bodi brez števila
 velikrat naša Ti sladkost,
 Češena pomočnica mila
 in upanje v naši slabost'!

Oči prijazne v nas obrni,
 O Sladka in Dobrotljiva!
 Prihodnje zlege nam odverni,
 Po smert' pokaž' nam Jezusa!

Oči prijazne v nas obrni,
 Kraljica, vsa dobrotljiva!
 Prihodnje zlo od nas odvrni,
 in nam pokaži Jezusa.
 (Marija itd.)

Iz M o r a v č.

Da je to pesem uglasbil Gregor Rihar in da je potem postala splošna ljudska Marijina popevka, je pa vsem znana stvar.

Nove orgle v Cerkljah na Gorenjskem.

38. delo mojstra F. r. J e n k a iz Št. Vida nad Ljubljano.

I. manual:

1. Principal 16'
2. Principal 8'
3. Burdon 8'
4. Rog 8'
5. Flavta 8'
6. Koncertna viola 8'
7. Oktava 4'
8. Konižna flavta 4'
9. Salicet 4'
10. Superoktava 2'
11. Kornet (3—6 vrsten)
12. Mikstura 2²/₃' (4 do 6 vrstna)
13. Fagot 16'
14. Tromba 8'
15. Zvonovi

II. manual:

16. Burdon 16'
17. Cevna flavta 8'
18. Violinski principal 8'
19. Harmonika 8'
20. Vox coelestis 8'
21. Fugara 4'
22. Flauto traverso 4'
23. Flauto dolce 4'
24. Kvinta 2²/₃'
25. Flautino 2'
26. Terca 1¹/₃'
27. Mikstura 1¹/₃' (3 do 4 vrstna)
28. Vox humana 8' (regal)
29. Oboa 8'
- 29 a Tremolo (za vox hum.)

III. manual:

30. Burdonček 8'
31. Dulciana 8'
32. Principalino 4'
33. Piccolo 2'
34. Cimbali 1¹/₃1' ²/₃'

Pedal:

35. Principalbas 16'
36. Kontrabas 16'
37. Subbas 16'
38. Pianobas 16'
39. Oktavni bas 8'
40. Burdonal 8'
41. Koral 4'
42. Italijski principal 2'
43. Mikstura 5¹/₃' (četrta)
44. Sordun 32'
45. Pozavna 16'

Zveze:

- Man. II— I
 Man. III— I
 Man. III— II
 Supokt. II— I
 Subokt. II— I
 Supokt. I.

- Supokt. II.
 I. man. — ped.
 II. man. — ped.
 III. man. — ped.
 Supokt. I — ped.

Zbiralniki:

- p, mf, f, pleno, gen. tutti
 Generalni crescendo
 Prosta kombinacija
 Pedalni avtomat (proč)
 Jezičniki (zraven)
 Zatvornice za II. man.

O m a r a je stara baročna, bogato pozlačena, izvečine na polituro. Po svoji plastično se razvijajoči arhitekturi bo bržkone najmogočnejša, najbolj učinkovita v Sloveniji. Iz parapeta (korove ograje) rastejo majhne orgle (nekdanji pozitiv, sedaj III. manual); ob strani se ta omarica razširi v živahno, z zlatimi venci (festoni) okrašeno ograjo za pevce; iznad vsega tega pa zadaj vstaja vélika omara, v katere spodnjem delu v zatvornicah stoji II. manual; v višini, okrašeni z zlatimi vazami, baročno rezbarijo in trobečimi angeli, pa I. manual. Pogled na to bogato, pa vendar v prostoru kar plavajočo arhitekturo je veličasten. Orgle so pnevmatične na stožce.

I g r a l n i k je zunaj hrastov, znotraj — menda edinj v Jugoslaviji — obložen s pravim mahagonijem. Registri so pregledno in priročno razvrščeni: II. in III. manual nad klaviaturami, I. manual levo, pedal desno od klaviatur. Posebno dobro je to — kar ima večina Jenkovih orgel — da so registri razvrščeni po moči, tako da organist, ki pride na take, čeprav največje orgle, takoj lahko dobro registrira: registre namreč kar zapovrstjo odpira, kakor so razporejeni.

M e h polni električni ventilator. Sapa ima za različno delo različen (diferenciran) pritisk. Naravnost iz ventilatorja deluje za pnevmatiko s pritiskom 120 mm. Meh pa daje piščalim sapa s pritiskom 85 mm. Sapa je mirna, izdatna, tako da je kos tudi največjim zahtevam.

I granje je zelo prijetno; piščali izgovarjajo točno, toni prihajajo urno kakor na klavirju z angleško mehaniko.

Dispozicija je nepričakovano bogata — po brezkončnih kombinacijskih možnostih pač najbogatejša — s svojimi tremi manuali za župno cerkev na kmetih gotovo posebnost, primerna za mogočno katedralo. Steer bi veličastna, tako srečno prenovljena cerkljanska cerkev s svojo prelepo, enotno razvito arhitekturo marsikateri škofiji s častjo lahko služila za škofijsko cerkev.

Dispozicija je mikavna zlasti še zato, ker se posamezni manuali po značaju bistveno ločijo in tako predstavljajo troje, med seboj čisto različne orgle, ki se pa navzlic tej značilnosti — ali pa prav zavoljo te ostro začrtane samostojnosti — sijajno spajajo v veličastno enoto. Prvi manual ima značilno principalno polnost in jasnost; znak drugega manuala je nežna milina, prijetna svetloba; tretji je s svojo živo, kakor plemenito vino ščegetajočo ostrino čisto stari pozitiv, le da je zaradi čebljajočih cimbalov pristnemu baročnemu pozitivu neprimerno bližji kakor katerikoli naših ohranjenih pozitivov. Kakor da je poln elektrike, ton ob slehernem pritisku zaiskri, tako da se igra nujno razvije v lahno razdrobljeno skakljanje, kakršno je za baročno orgelsko glasbo tako značilno.

I n t o n a c i j a je mehka, gladka, vzorna. Celo registri, ki so pri nas navadno malo rezko intonirani (principal, oktava, superoktava, miksture), so intonirani tako, da se s pridom morejo rabiti za petje ali mikavne orgelsko-solistične sestave. Da samo nekatere registre posebej omenimo: koncertna viola s svojim žametnim tonom kar plava po cerkvi — kakor da diha, živi. Svetla flavta 8' je odeta v principalovo jasnino; salicet 4' je po glasu zares vrbova piščal — zelo poraben register, saj vsak drugi register nevsiljivo osvetli; burdon 8 je gladek, poln, živa cevna fl. 4' rahlo zamolkla. Globoki principal 16' daje dobro, pa vendar ne mazavo podlago. Svetla vélika mikstura in temnejši široki kornet se dasta oba izvrstno porabiti za dražljive kombinacije že kar z enim registrom.

Med registri II. manuala je posebno srečno intonirana fugara 4' (poljska beseda »fujara« = pastirska piščalka), ko vsakateri register, celo najnežnejšega, zlati brez ostrine, tako da uho ne čuti oktave, ampak samo živo osvetlitev. Enako so omembe vredni dragoceni mali alikvoti: kvinta, terca, flautino, saj omogočajo nešteto mikavnih barv, da omenimo samo terco s fl. traverso, ki v stakatu dajeta tenek, bister zvonček, terca s cevno flavto pa bolj zamolklega, polnega, planinskega. Ljubki flautino sam

in v zvezah z drugimi je kakor mlada, živa postrvica, ki igraje se šviga po vodi in se še iznad nje veselo prekopicuje. Da je gladka miksturica za kombinacije še bolj porabna kakor na I. man., na to menda ni treba opozarjati. Izredno lepa je oboa, nežna, tenka, nič meketajoča, kar so oboe sicer tako rade. Vox humana je navaden regal; s tremolom pa lahko valuje in v nekaterih legah dokaj dobro posnema barvo človeškega glasu, tako da je prvi trenutek že marsikdo mislil, da je na koru nekdo peti začel. Prezreti ne smemo izredno lepo in obširno intoniranega, skrivnostno zvenečega burdona 16', ki je sicer le brž prerad preglasen, pregost, da ves orgelski ton zvleče v mazave nižine. V sestavah daje kar maziljene tone. Tudi Jenkova vox coelestis je omembe vredna, ker tako mirno plava in prav rahlo šumi, med tem ko ta register drugih mojstrov rad nadležno šušlja, da človek vedno čuti, kakor da se mu popadljiv komar v uho zalétuje.

Pedal je za naše razmere nenavadno bogat in samostojen, saj ima svoje alikvote in posebno, pedalu primerno široko menzurirano miksturo, tako da navzlic neugodnemu prostoru (ves pedal stoji za orglami pod dolgim, nizkim lokom, ki zvonik veže z ladjo) veliki cerkveni prostor nepremagljivo obvlada. Jasnosti in izrazitosti pedala zelo veli ko pripomore superoktavna zveza I. manuala s pedalom.

Zatvornice za II. manual so pri nas doslej najbolj učinkovite, saj se poznajo celo v plenu.

Posebnost teh orgel je register *zvono vit*. Kovinske cevi so iz fosfornega bronca, nemški izdelek, ker ameriških zaradi vojske ni bilo več moči dobiti. Dve oktavi jih je: od malega g do dvakrat črtanega g z vsemi kromatičnimi poltoni: Izvrstno se dajo rabiti za razne namene, posebno lepo in učinkovito se z zvonovi n. pr. vpelje ljudsko petje, ko zvonovi zazvoné napev in vernike opozore na pesem, ki naj jo zapojó. — To so prvi zvonovi ne le v Jugoslaviji, ampak sploh na Balkanu; vzbujajo pa velikansko pozornost.

Ker organistu pogled na oltar zapira pozitiv (III. manual), mu dvoje zreal, eno na orgelski omari, drugo na igralniku, odsevata (reflektirata) podobo oltarja in obrede ob njem, da jih v zrealu bolj natančno vidi, kakor marsikateri organist naravnost.

Ker je za toliko registrov prostor le precej tesen, je nekaj registrov deloma kombiniranih: Tako n. pr. ima kontrabas 16' prvo oktavo iz principala 16', naprej je samostojen. Fagot 16' ima svoje piščali za najnižjo oktavo, naprej je vzet iz oboe. Prav tako imata oktavni bas 8 in burdonal 8' samostojno najvišjo oktavo, ostali toni so iz št. 35. in 37. Koral 4' in it. principal 2' sta sestavni del pedalne miksture. Piano-bas 16' je edini register, ki nima nič svojega, ampak je iz II. man. v pedal preneseni burdon 16'. Škoda je, da ni enako v pedal prenesen še fagot 16' iz I. manuala.

Ton posameznih registrov navzlic obzirni, mehki intonaciji po cerkvi tako jasno in živo plava, da tudi najtišji register prostrano cerkev po svoje napolnjuje. Glas polnih orgel je imeniten, veličasten, da te to mogočno valujoče morje glasov kar nese, vsega prepaja.

Mikavna je množina alikvotnih registrov (registrov, ki umetno dajó parcialne tone); I. man. jih ima 54%; II. man. okroglo 47%; tretji 57% in pedal blizu 44%; orgle kot celota jih imajo skoraj 51%; če odštejemo jezičnike, pa kar 56%. — Vse orgle imajo samo en izrazit režoč register: koncertno violo, kar je še *režočega*, so samo rahlo šumeči, pa tako, da niti te nežne, voljne rezí toliko ne čutiš, temveč le bolj božajoči, iskriivi svit, ki se nad gladkim, mehkim tonom blešči.

Orgle so torej po vseh platch odlične, doslej gotovo kar najodličnejši izdelek slovenske orglarske umetnosti.

Prof. M. Tomc, prof. V. Snoj, dr. Fr. Kimovec, prof. glasb. akad. msgr. St. Premrl.

Iz odbora Cecilijanskega društva v Ljubljani.

VI. odborova seja Cecilijanskega društva v Ljubljani se je vršila v pisarni škofijskega računovodstva dne 16. oktobra 1940.

Navzočni so bili: gg. Steska, Kimovec, Premrl, Gröbming, Tomc, Dolinar, Zdešar in Jamnik.

Dnevni red: 1. poročilo o orglarski šoli, 2. določitev občnega zbora, 3. slučajnosti.

Ad 1. Ravnatelj msgr. Premrl je poročal o šoli tole:

II. polletje se je zaključilo 28. junija. Izpit je napravilo 9 učencev. S prav dobrim je zdelalo na šoli 8 učencev, z dobrim uspehom eden. Pred odhodom na počitnice so učenci napravili enodnevni izlet pod vodstvom stolnega dekana g. dr. Kimovca. Ob tej priliki so si poleg drugih znamenitosti ogledali v Cerkljah nove orgle.

Novih učencev se je prijavilo 21, sprejeli smo jih 16. Tako je sedaj na šoli skupno 26 učencev.

Društvo si je kupilo nov klavir, ki je stal 11.000 din; pet tisoč je že plačanih, ostalo vsoto bo treba poravnati do konca februarja.

Nekaj učencev je prosilo za znižanje šolnine. Odbor je presodil razloge vseh prosilcev in znižal šolnino tistim, ki so res potrebni. Štirje učenci se uče pri »Slogi«: dva klarinet, dva rog. Če bo mogoče, bo polovico stroškov zanje nosilo društvo.

Stolni kor bo za uporabo prostora za svoje pevske vaje plačal našemu društvu letno po 200 din.

Župne cerkve so po večini že plačale svoj prispevek za orglarsko šolo, le okrog 20 župnij je še na zaostanku.

Društveni odbor bo še enkrat poprosil pri prosvetnem ministrstvu, da dobe učenci orglarske šole pravice, kot jih imajo učenci javnih, od države priznanih šol.

Ad 2. Občni zbor se bo vršil 5. novembra (v torek po Vseh svetih): ob 10 bo peta sv. maša v stolnici, nato v škofiji občni zbor s sledečim sporedom: poročila, nagovor, volitve, slučajnosti.

Odbor se je posvetoval o osebah, ki naj bi bile izvoljene oziroma predlagane na občnem zboru.

Ad 3. Slučajnosti.

a) Uprava »C. Gl.« bo odslej dalje v stolnem župnišču v misijonski pisarni.

b) Ko bodo odšli bogoslovci v novo semenišče, bo skušalo Cec. društvo oskrbeti v Alojzijevišču mal konvikt za učence orglarske šole.

c) Med zapuščino skladatelja Gerbiča, katerega 100 letnico rojstva letos obhajamo, se nahaja precej notnega materiala in nekaj njegove korespondence. Društvo bo skušalo to rešiti pred pozabo. V tem letu bo stolni kor izvajal eno njegovih maš.

J. Jamnik.

Organistovske zadeve.

Obupen položaj organistov.

Zivimo v času silne draginje. Cene se vsak dan zvišujejo. V tej draginji so najhuje prizadeti nižji uradniki, nameščenci in delavci. Nihče pa tega ne občuti huje kakor organisti. Uradniki in delavci so dobili vsaj majhno draginjsko doklado, čeprav ta daleč ne odgovarja povišanim cenam. Organisti pa ne dobijo niti pare več, da, celo dosti na slabšem so. Večina organistov, posebno v mariborski škofiji, je plačana s prostovoljno bero bodisi v žitu,

vinu itd. Vsega tega bo pa letos zelo malo. Pšenice je komaj za seme, vina bo za polovico manj kot lani. Kamor koli bo prišel organist prosit plačila za svoje celoletno delo, povsod bo slišal le tarnanje. Nekateri mu bodo dali kakšno malenkost, drugi ga bodo kratkomalo odpravili, češ, da nimajo. Pomankanje denarja se tudi občutno pozna pri štolnini. Od česa naj organist in njegova družina živi, s čim naj kupi obleko, kurjavo itd. Ali se bo kje našel človek, ki bi znal temu odpomoči?

Merodajni činitelji naj bi nujno kaj ukrenili, da se tem revežem pomaga. Naj bi jim banovina in občine dale kakšno nadomestilo. Župljani naj bi kaj drugega prispevali, morda drva, krompir itd. Treba je samo, da cerkveno predstojništvo to župljanom priporoči. Predvsem naj se gleda na to, da se organistu preskrbi kakšen postranski zaslužek. Organisti pa naj poročajo, kaj se je storilo zanje.

Franc Klančnik, org. v p.

Seja društva organistov v Ljubljani se je vršila 5. novembra v Rokodelskem domu. Predsednik je poročal o spomenici organistov, poslani letos na škof. sinodo v Št. Vidu ter da je bila ponovno vložena prošnja na prosvet. ministrstvo za priznanje dveh razredov srednje šole za vse absolvente organistovske šole v Ljubljani brez omejitve v strokah. — V društvo so bili sprejeti štirje novi člani. — Redni društveni občni zbor naj se vrši 20. novembra ob 10 dopoldne. Pregledane so bile resolucije poslane od društva organistov mariborske škofije za zboljšanje gmotnih razmer organistov, ki naj se pošljejo banski upravi v Ljubljani. Resolucije so bile odobrene in izvoljeni trije člani, ki naj se podajo v skupni deputaciji z organisti iz mariborske škofije k g. banu in prosijo, da se predlogi v resoluciji izvedejo.

Koncertna poročila.

I. Koncerti v Ljubljani. 7. oktobra je bil v Delavski zbornici godbeni in pevski koncert, ki sta ga priredili delavski društvi »Zarja« in »Vzajemnost«. Razen godbe »Zarje« in pevskega zbora »Save« je nastopilo več solistov. — »Glasbena Matica« je priredila 18. oktobra koncertni večer slovenskega skladatelja in klavirskega pedagoga Josipa Pavčiča ob njegovi 70letnici. Josip Pavčič se je posebno uspešno uveljavil kot skladatelj samospevov, zborov in klavirskih skladb. Na njegovem večeru je Slovenski vokalni kvintet zapel dva njegova moška zbora, mešani zbor Glasbene Matice tri mešane zборе, matični ženski zbor je izvajal ob klavirju in altovskem solo skladateljve Zabe; samospeve sta peli sopranistinja gospa Pavla Lovšetova in altistinja gospa Franja Bernot-Golobova. Obe solistinji sta se izredno dobro izkazali, tudi zborovski nastopi ob vodstvu novega pevovodja Sama Hubada zaslužijo vso pohvalo. Slavnostni govor je imel docent Marjan Lipovšek. Cel večer je potekel v nekem prijetno intimnem in iskrenem razpoloženju. Tudi »Cerkveni Glasbenik« se ob Pavčičevi 70letnici hvaležno spominja tudi za cerkveno glasbo zaslužnega slavljenca in mu kliče: Še na mnoga leta! — 28. oktobra je koncertiral ruski pianist Nikita Magalov, znan našemu glasbenemu občinstvu že od lani. Ima že 28 let, a velja danes že kot eden najboljših mlajših svetovnih pianistov. Z briljantno tehniko je odigral dve Bach-Busonijevi koralni predigri, Brahmsove Variacije na Paganinijev tema, Schumannov obsežni Karneval ter po eno skladbo Stravinskega, Ravela in Saint Saens-Liszta. — 30. oktobra je bil koncert nemškega pianista prof. Edvarda Weißa, ki je nastopil v mali Filharmonični dvorani na novovrstnem klavirju, imenovanem Quattrochord-Super. Ta klavir — izdelala ga je tvrdka August Förster — ima od 23. tona dalje po 4 strune in ojačeno resonančno dno. Weiß je izvajal dela Bacha-Busonija, Beethovna, Chopina in Liszta. — 5. novembra je bil simfonični koncert Belgrajske filharmonije pod vodstvom

Lovra Matačiča. Izvajala je sledeče skladbe: Arničovo Pesem planin, Hrističevo Vstajenje, Lisztov Preludij in Beethovnovi III. simfoniji »Eroiko«. Koncert belgrajske filharmonije, ki je topot prvič nastopila v Ljubljani, je bil za naše mesto glasbeni dogodek prve vrste. Dvorana Uniona je bila popolnoma razprodana že več dni pred koncertom. Izbran spored so izvajali sijajno in so vse skladbe prišle popolnoma v celoti in podrobnostih do veljave. Veseli nas in smo Filharmoniji oz. nje voditelju Matačiču hvaležni, da je izvajal tudi novo pomembno skladbo našega Arniča. Ta Arničeva obsežna skladba je potrdila naše prepričanje, da je njen avtor res močan in izrazit simfonik. Veliki današnji orkester zna izrabitj v vseh niansah, barvah in prelivih do veličastne in zmagovite polnosti. Poje iz duše. Zna pripovedovati in slikati v širokih črtah pojave v naravi in lastna globoka doživetja. »Pesem planin« je pesem in hkrati slika. Napravila je izredno velik vtis in prinesla skladatelju obilo iskrenega priznanja. Tudi vse ostale skladbe so bile navdušeno sprejete, posebno Lisztova in Beethovnova nesmrtna Eroika. Po končanem sporedu je Matačič dodal še Wagnerjevo uverturo »Meistersängerjev« in eno Hrističevo Kolo. Takih koncertov si še želimo.

II. Koncerti drugod. »Trboveljski slavček« je ob svoji desetletnici priredil v juliju koncert v Celju, v oktobru v Mariboru. — Gojenci Ljubljanske glasbene akademije so v juniju priredili slepi mladini v Kočevju intimen koncert. — Prosvetno društvo v Artičah je priredilo v septembru koncert pod vodstvom bogoslovca Ivana Lapuha. — V Celju je bil 27. oktobra v Marijini cerkvi cerkven koncert vojaške godbe. — Zagrebška filharmonija je 14. oktobra koncertirala v Belgradu. Pod vodstvom Krešimira Baranoviča je izvajala Lisinskega uverturo iz opere »Porinc«, Gotovčevega »Guslarja«, Janačkovega »Taras Bulbaj« in IV. simfonijo Čajkovskega. St. Premrl.

Dopisi.

Šmartno ob Paki. V »Cerkv. Glasbeniku« št. 9—10 sem čital dopis »Od nekod«. Tam dopisnik piše o težavah nabave cerkvenih muzikalij. To je res pereče vprašanje in je marsikje to tudi eden glavnih vzrokov, da se cerkvena glasba ne razvija tako kakor bi se mogla. Marsikje organist nima dohodkov za najnujnejše življenjske potrebe in mu je nemogoče kupovati muzikalije, cerkev pa tudi nima sredstev. Vse se pa da doseči, če je le količkej dobre volje. Bil sem organist tukaj v Šmartnem 32 let. Pri prevzemu službe sem našel prav revno zalogo pesmi. Prosil sem takratnega župnika Kolariča, da bi me pri nakupu muzikalij gmotno po možnosti podprl. Nisem prosil zaman. Župnik mi je vsako leto dal kakšen znesek za nabavo cerkvenih pesmi in to iz svojega žepa.

Leta 1907 smo ustanovili pevsko društvo. Vsi člani so bili obenem tudi cerkveni pevc. Začeli smo prirejatj razne igre in koncerte. Iz teh dohodkov smo nakupovali narodne in cerkvene pesmi. Nismo bili več v skrbeh, kje dobiti denar za muzikalije.

Leta 1920 je umrl župnik Kolarič. To leto smo dobili novega župnika Karla Preskarja. Sam dober pevec je bil silno vnet za cerkveno glasbo. Takoj je naročil in plačal za organista »Cerkveni Glasbenik«. Pri Pok. zavodu je organista dal napisati iz III. v IV. razred. Vse prispevke za Pok. zavod je plačeval sam. Zelo mnogo je nakupil novih pesmi. Vpeljal je navado, da je vsako nedeljo po prazniku sv. Cecilije imel pridigo o sv. Ceciliji in o cerkveni glasbi. Pri obeh mašah pa se je po cerkvi pobiralo za nabavo cerkvenih muzikalij. Vedno se je nabrala prav lepa vsota, katero je župnik izročil organistu. Žal je ta gospod umrl 4. junija 1939. Pevsko društvo pa še danes obstoji in skrbi za nabavo muzikalij kakor tudi za razvedrilo pevcev. Vsako leto priredi kakšen izlet ter pri tem pevcem tudi gmotno pomaga. Letos smo imeli izlet z avtobusom na Brezje in Bled. Gredoč smo si ogledali krasne nove orgle v Cerkljah. Vidite torej, da se da pomagati, tréba je samo nekoliko dobre volje.

Franc Klančnik, org. v p.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Stanko Premrl: Trije samospevi za visok glas s klavirjem. Ljubljana, 1940. Samozaložba. Cena 12 din. Skladbe bi lahko nazvali »božični samospevi« in jih smatrali kot nekako nadaljevanje »Božičnih skrivnosti« istega skladatelja. Saj so vse tri skladbe že po naslovu božičnega značaja (Marija Dete je rodila, V Jeruzalemu vse že spi, Luč z neba). Besedilo prvih dveh skladb je napravil Karel Širok, za zadnjo pa p. Krizostom Sekovanič. Avtorja naslovno misel pesmi smiselno razvijajo v besedilu; skladatelj je pa skušal z glasbo čim bolj zadeti osnovno nastrojenje pesnitve. To se mu je tudi v polni meri posrečilo. Ne vem, če zna kdo pri nas božični značaj pesmi tako dobro zadeti kot ravno Premrl, pa naj bo to ljudsko-pripovedni ton o dveh golobcih-angelcih, ki sta prinesla kanglico vode in umila božje Dete; ali ona trpko nastrojena o treh lučkah, ki gorijo v božični noči pod Kalvarijo pri vrvarju, tesarju in kovaču, katerih prvi plete vrvi, ne da bi slutil, da bodo nekoč z njimi povezali Jezusa, drugi teše les za križ, tretji vari žeblje, s katerimi bodo Jezusa na križ pribili; ali pa ona o Jezuščku, ki prinaša lučko, da bi z njo posvetil v srca, ki v njih kraljuje tema. Glasbe ne bom opisoval, ker jo je treba slišati. Tehnično skladbe niso težke za izvajanje, razen v kolikor gredo ponekod v precejšnjo višino. Vse so vsebinsko primerno recitativičnega značaja in nimajo široko izpeljanih pevskih linij, ki bi tu le motile. Dobro jih bo pa izvajal le pevec ali pevka, ki bosta tudi v srcu čutila to, kar z usti pojeta. — Tudi klavirski del ni težak, le prvo pesem, v Ges-duru pisano, je treba najprej dobro prebrati. — Skladbe solistom in solistinjam za božično dobo toplo priporočamo.

M. Tome.

Rožni venec za ljudsko petje. Priredil dr. Fr. Kimovec. Cena 1.50 din. Rožni venec, kot ga pri nas molimo, ni v smislu načina, kot ga molijo v središču krščanstva, v Rimu. Tam začetne vere in treh zdravamarij sploh ne poznajo. Najprej napovedo skrivnost, ki jo bodo premišljevali, nato sledi 10 zdravamarij brez kakih dostavkov. Skrivnost, v verze postavljena in primerno uglasbena, se lahko tudi poje. Ta način petega rožnega venca tudi pri nas ponekod že poznajo. Da bi se še bolj uveljavil, je dr. Kimovec uglasbil posamezne skrivnosti veselega in častitljivega rožnega venca, lepo ljudsko melodijo žalostnega rožnega venca je pa preprosto harmoniziral. Vse melodije so zelo lahke in se bodo ljudstvu hitro priljubile. Na ta način postane rožni venec, ki so ga nekateri smatrali za zgled monotone, da ne rečem dolgočasne molitve, veliko bolj pester in živahen. — Na istem listu je natisnjena tudi ljudska pesem v čast sv. Rešnjemu Telesu »Hvali, svet, Odrešenika«. Besedilo je Slomškovo. Pesem bo porabna kot blagoslovna ali obhajilna pesem.

M. Tome.

O. Bernardin dr. Sokol: Divnoj tajni (Tantum ergo). Zagreb, 1940. Zbirka ni samostojno delo. Skladatelj je zbral 16 Tantum ergo skladateljev raznih narodnosti in jih priredil za mešani zbor. Tri Tantum ergo so tudi od našega p. Angelika Hribarja. V koliko so skladbe preurejene, v koliko samo ponatisnjene, je težje ugotoviti. Nekatere se dajo peti tudi troglasno, kar je posebej označeno, druge zopet imajo tudi orgelsko spremljavo. Dve skladbi je skladatelj sam prispeval; te dve se po svoji močni kromatiki zelo ločita od drugih, ki so večinoma diatonično pisane. Tekst je hrvatski. Zbirka bo kot nekaj priročnik hrvatskim cerkvenim zborom dobro služila.

M. Tome.

Fr. Bernardinus dr. Sokol O. F. M.: Missa jubilaris za zbor, orgle in orkester. Skladatelj je zložil to mašo ob priliki, ko obhajajo Hrvati 1300 letni jubilej, odkar so se pokristjanili in združili z Rimom. Skladba je delana z velikim zamahom in se bistveno razlikuje od dosedanjih skladateljevih del. Če primerjamo njegove prejšnje skladbe s to mašo, moramo reči, da je ubral v njej povsem nova pota. Nova seveda z ozirom nanj, ker najdemo podobna izrazna sredstva že pri drugih, zlasti svetnih skladateljih, dočim je te vrste slog v cerkvenih skladbah bolj redek. Ostre disonance v zboru in v orglah; razmeroma majhna opora, ki jo nudijo orgle zboru;

nenavadni in včasih tudi zelo težko izvedljivi postopi v posameznih glasovih kakor tudi v celotnem akordičnem sestavu; nagle, včasih tudi nemirne in neutemeljene modulacije; disonantno odsekani konci; pa še veliko drugih stvari vzbujajo v tej maši pozornost, tudi pomisleke in odpira celo vrsto vprašanj in problemov. Pri pregledovanju človek maše niti ne odklanja, niti se zanjo ne ogreva, ampak vse glasbeno dogajanje hladno in brez predsodkov motri in skuša ugotoviti, kaj bi bilo v njej pozitivnega, kaj morda negativnega. Tako pade v oči, da se v skladbi še vedno borita za prvenstvo dva sloga: prejšnji umirjen slog, v katerem se skladatelj verjetno tudi bolj iskreno in doživeto izraža, in sedanji, očitvidno nekoliko narejen in izumetničen. Tako na primer Benedictus močno izstopa iz celotnega okvira, čeprav uporablja motivični material, ki v celi maši prevladuje. Podpisani bi, če bi se že enkrat odločil za tovrstna glasbeno-izrazna sredstva, tudi Benedictusu skušal dati isto lice. Ravno tako bi kazalo izravnati mnoga druga mesta, ki naenkrat dobijo čisto drug izraz kot njihova okolica in s tem celoto samo motijo. Vprašanje je seveda, če je ta izraz najbolj posrečen, posebej še v cerkveni glasbi. Predvsem bi bilo treba mašo, dobro naštudirano, slišati s celotnim aparatom. Šele potem bi bilo mogoče izreči končno sodbo. Mnoga mesta, ki nudijo sedaj dosti nejasno zvočno sliko, bi postala potem najbrž bolj razumljiva in tudi bolj sprejemljiva. Lahko pričakujemo, da bodo mašo ob jubilejnih slovesnostih, ki so dala pobudo, kjerkoli že izvajali in jo bomo imeli priliko slišati vsaj v radiu, če že ne na licu mesta.

M. Tome.

Blažena jutra. 12 obhajilnih pesmi za mešani zbor z orglami. Uglasbil L. Mav. Drugi natis. Cena 16 din. Drugi natis te zbirke pove, da so se pesmi priljubile pevcem in poslušalcem. Za zbirko je to najboljšo priporočilo. Res dobimo v njej nekatere pesmi, ki se morda manj izvajajo, po veliki večini so pa zelo uporabne. Glasbeno najmočnejša se mi zdi »Duše pogledite«, čeprav jo nekatere druge po iskrenem občutju presegajo. Zbirko tudi v novi izdaji priporočamo.

M. Tome.

Angel z avtom. Mladinska opereta v treh dejanjih. Za mladinski zbor, sopran-solo, bas-solo in orkester uglasil L. Mav. Besedilo: Maks Simončič. Samozaložba 1940. Orkestralni material se dobi pri skladatelju, Ljubljana, Borštnikov trg 1. — Pri nas je veliko povpraševanja po mladinskih operetah, ki nam jih, kot ljudskih operet sploh, močno primanjkuje. Nova Mavova opereta bo to vrzel v precejšnji meri izpolnila in za nekaj časa zaposlila tiste, ki se takih del morejo lotiti. Dejanje samo je tako, da se bodo igralci takoj zavzeli zanj, pa tudi pri poslušalcih bo deloma komično-vesela, deloma tragično-žalostna vsebina deležna toplega sprejema. Avtor teksta, ki oder in odrske učinke dobro pozna, je izrabil vse možnosti, ki jih oder in na njem govorena beseda nudi; tako je postala igra kar se dá pestra in zanimiva. Pri prebiranju se zdi, da je konec še nekam najbolj medel. Poslušalec bi, kot pri drugih podobnih delih, pričakoval mogočen zaključek in bi rad vedel, kaj so angeleci počeli za nebeškimi vrati. — Pri nekaterih prizorih, zlasti v III. dejanju, bo moral režiser paziti, da ne bodo nastopajoče osebe kljub komičnim situacijam postale smešne, v kar po besedilu samem zelo nagibajo (sv. Peter jo v svojem samospjevu celo po šlagersko zavije!). — Glasba je preprosta in zelo melodijozna. Tudi je ni preveč, tako da s te strani ne bo preveč dela. Kljub temu, da je nastopajočih oseb brez angelčkov 24, sta potrebna v celi opereti samo dva solista. Zbori angelčkov so lahki. Opereta se dá izvajati s samim klavirjem, v sili tudi s harmonijem. Klavirski izvleček stane 84 din in se dobi v trgovini J. Kocutar, Stritarjeva ulica 6.

M. Tome.

Tome Matija: Štiri božične pesmi za ženski zbor. (Besedilo: Karmel.) — Štiri topla, izvirna božična besedila so dobila v Tomčevi uglasbitvi povsem prikladno glasbeno odelo. Prvi dve sta dvoglasni, ljudsko melodijozni z zelo primernim, gladko tekočim spremljanjem; tretja in četrta sta triglasni brez spremljanja, potekajoči v vzornem, jasnem vokalnem stavku. Vse štiri pesmi so za izvajanje lahke, hvaležne in se bodo ženskim zborom gotovo takoj priljubile ter močno pospeševale božično razpoloženje. Cena jim je 5 din. Sezite po njih!

St. P.

Tomc Matija: »**Marijo nosijo**«. Ljudska pobožnost, ko v nekaterih krajih pred božičem Marijo ozir. njen kip po hišah nosijo, je na Slovenskem menda vobče znana, le da se ponekod bolj vneto goji. Besedilo takega ljudskega obreda je zapisal dr. Ivan Samsa, napeve pa, ki jih je pela Marija Ivančič, notiral in dvoglasno priredil Matija Tomc. Prva pesem, ki se poje v začetku in na koncu, je precej znana; najbrž jo pojo še na kaka druga, morda tudi svetna besedila. Srednji del »Prihod« je pa kar dramatičen. V tretjem delu »Vrata se odpro« naj se besedilo popravi: »Marijo smo prinesli, čistili, slavili, čistili, slavili ta prvi večer.« Ta priredba bo omenjeno pobožnost gotovo poživila in razširila tudi tam, kjer je do sedaj še niso gojili. Cena 3 din. St. P.

Matija Tomc: **Pomladni pozdrav — Marija je po polju šla.** — To sta dve svetni skladbi, zloženi bodisi kot samospeva ali za enoglasni zbor s klavirjem. Prva na Franjo Neubauerjevo, druga na Karel Širokovo besedilo. Prva živa, vesela, druga mirna, resna; obe v našem slovenskem izrazu podani z ne težkim, a zelo primernim in duhu pesmi odgovarjajočim spremljanjem. Posebno zanimiva, globoka in poučna je v tem pogledu druga o Mariji sedem žalosti s svojimi raznimi, ritmično različnimi kontrapunkti. Cena 4 din. Vse te tri Tomčeve izdaje zelo priporočamo. St. P.

Anton Jobst: **Himna mladih strelcev kralja Petra.** Enoglasni mladinski zbor s klavirjem na besedilo dr. Ante Debeljaka. Cena 2 din (brez poštnine), 1940. Izdalo in založilo »Jutro«. — Glasba te himne teče v odločni, prikupni melodiji in v gladkem, ostrem ritmu. Harmonično je — kakor smo pri Jobstu navajeni — pestra, zanimiva. Oblikovno šibka stran te skladbe je to, da v sredini predolgo prevladuje subdominantni tonovski način (3 kitice). Pred sklepom bi nasvetoval mesto triole pri »brani bomo skupni dom« sledeči ritem: St. P.

Slava Slomšku, priročnik za Slomškove proslave. Sestavila E. Bojc in L. Kramolec. Ljubljana 1940. Samozaložba. Natisnila Zadruga tiskarna in Litografija J. Čemažar v Ljubljani. — V tem priročniku je poleg Silvin Sardenkove pesmi »Apostol Slovencev Anton Martin Slomšek«, Etbin Bojčeve razprave o Slomšku kot našem narodnem buditelju in prosvetitelju, enajstih Slomškovih pesnitev in treh basni priobčenih tudi 10 novih skladb na Slomškova besedila. Skladbe so prispevali: Anton Jobst (3), Matija Tomc (3), Stanko Premrl (2), Vasilij Mirk (1) in Luka Kramolec (1).

O. Anselmo Canjuga: **Hrvatske misne pjesme** za mješoviti zbor ili jednoglasno uz pratnju orgulja. Dozvolom nadb. duh. stola u Zagrebu i redovničkog poglavarstva, Zagreb 1940. Vlastita naklada. Cijena 12 din. — Avtor teh mašnih pesmi je hrvatski kapucin v Osijeku, znan odličan organist in skladatelj mnogih cerkvenih skladb. Zlaga v strogo cerkvenem, nekako koralnem slogu, kakor ga očitujejo tudi te mašne pesmi. Prav za prav je to prekomponirana hrvatska maša: Pristup, Slava, Vjerovanje, Prikazanje, Svet, Poslije podizanja, Sv. Pričest. Prevladuje As-dur. »Prikazanje« v B-molu ima tudi tematično zložen postludij. »Poslije podizanja« pa uvod. Maša je v izrazu močna, melodika se razvija logično, celotno delo je enotno, v svojem slogu mojstrsko. Naroča se v knjigarni sv. Antona, Zagreb, Kaptol 31, ali pri skladatelju. St. P.

Kramolec-Tomc: **Pevska vadnica za nižje razrede srednjih šol.** Tretja razširjena izdaja. Cena 32 din. Ljubljana 1940. Banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani. — To pevsko vadnico, ki je prvič izšla l. 1932 v Kramolčevi sestavi, sta sedaj kot tretjo, zlasti v teoretičnem, deloma tudi v praktičnem delu izpopolnjeno sestavila Luka Kramolec, učitelj petja in glasbe v Ljubljani, in Matija Tomc, profesor v Št. Vidu nad Ljubljano. Kot učno knjigo jo je odobrilo prosvetno ministvo in velja odobrenje do kraja šolskega leta 1943. — Teoretično obravnavanje o glasbi in tonu, notah, pavzah, taktih, ključih, intervalih, o dinamičnih znamenjih, brzinskih izrazih, o višanju in nižanju tonov, o lestvicah itd. ter o lepem petju obsega

36 strani. Sledita sestavka o Davorinu Jenku in Josipu Runjaninu (s slikama). Praktični del prinaša 111 pesmi: eno-, dvo- in troglasnih, narodnih in v narodnem duhu zloženih. Vsa sestava je 'zelo dobra, zares strokovnjaška. Knjiga je porabna tudi za meščanske, višje ljudske, razne strokovne šole ter za prosvetna, pevska in glasbena društva. Vsem, ki se za petje in glasbo zanimajo, oziroma ž njo ukvarjajo, to pevsko vadnico najtopleje priporočamo. St. P.

Razne vesti.

XXIV. občni zbor Cecilijanskega društva za ljubljansko škofijo se je vršil 5. novembra. Pred občnim zborom je bila slovesna maša v stolnici. Po maši je bilo zborovanje v škofijskem dvoreu. Podrobno poročilo prinesemo prihodnjič.

Glasbena Matica v Ljubljani razpisuje natečaj za vokalno-instrumentalno skladbo (oratorij ali kantata v izvornim slovenskim besedilom), trajajočo najmanj eno uro. Natečaja se lahko udeležijo samo slovenski skladatelji, ki žive in delujejo v Jugoslaviji. Vsak udeleženec mora svoje delo označiti z geslom in v posebni kuverti, označeni z istim geslom, navesti svoj naslov. Na kuverti naj bo tudi naslov, kamor naj se vrne nenagrajeno delo; vendar ta naslov ne sme biti istoveten z onim v kuverti. Dela morajo biti poslana v partituri najkasneje do 1. junija 1941 ter morajo biti oddana kot priporočene pošiljke na naslov Glasbene Matice v Ljubljani, Vegova ulica 7, najkasneje s poštnim žigom 31. maja 1941. Razpisana nagrada je nedeljiva ter znaša 10.000 din. Izplačana bo nagrajenemu delu v roku 14 dni po objavi izida natečaja. Odbor ima pravico odkupiti tudi nenagrajene skladbe. Glasbena Matica želi delo izvesti v jubilejnem letu 1941/42, zato si pridržuje pravico prve izvedbe do 1. aprila 1943. Ostale avtorske pravice ostanejo avtorju neokrnjene. Razsodišče tvorijo gg.: Fran Lhotka, dr. Božidar Širola in Josip Slavenski, jugoslovanski skladatelji. Glasbena Matica si pridržuje pravico, da imenuje tudi drugega skladatelja v razsodišče, če bi kdo izmed navedenih ne sprejel častnega dela. Vse ostale pogoje in postopek natečaja je razvideti iz posebnega pravilnika, čigar odtis bo Glasbena Matica poslala vsakemu interesentu na zahtevo. Zoper odločitev razsodišča ni priziva.

Na Glasbeni akademiji v Ljubljani je bil postavljen za rektorja Anton Trost, redni profesor iste akademije. Za izredne profesorje Glasbene akademije so bili imenovani: Jan Šlais, Angela Trost in Anton Ravnik, profesorji dosedanjega konservatorija.

Šestdesetletnico rojstva je nedavno obhajal g. Alfonz Breznik, bivši učitelj Glasbene Matice, trgovec z glasbili in posestnik v Ljubljani. G. Breznik je bil eden prvih članov bivše Slovenske meščanske godbe, ki je v Ljubljani prvič nastopila pred 40. leti. Godba je štela 40 mož, večinoma Čehov in nekaj Slovencev. G. Breznik je pri tej godbi igral flavto, ki jo odlično obvlada; igra pa tudi klavir, gosli in druge instrumente. L. 1908 je ustanovil prvo slovensko trgovino s klavirji in muzikalijami. S svojim velikim glasbenim znanjem in veliko prakso je mnogo pripomogel k razvoju in napredku Meščanske godbe, ki je pozneje delovala kot Društvena godba. Iz te je pozneje nastal koncertni orkester, nato pa Filharmonija. G. jubilaru k njegovi 60 letnici in 40 letnici Meščanske godbe prav iskreno čestitamo.

Na škofijski gimnaziji v Št. Vidu nad Ljubljano je postal stalni učitelj petja in glasbe z naslovom profesor dosedanji suplent Slavko Snoj.

Za profesorja verouka na II. realni gimnaziji v Mariboru je bil postavljen Gregor Zafošnik, podravnatelj cerkveno-glasbene šole v Mariboru in voditelj tečaja Mariborskih pevčkov.

Orglarski mojster Frane Jenko iz Št. Vida nad Ljubljano je pred kratkim postavil nove dvomanualne orgle s 15 registri pri čč. sestrah v Dubrovniku. Orgle imajo zelo zanimivo dispozicijo.

Slovenska umetnica altistinja gospa Franja Golob-Bernotova je po daljšem študiju v Rimu nastopila v belgrajski operi v »Trubadurju«.

V Ljubljani je umrl v 68. letu starosti znani slovenski mladinski pisatelj in banovinski šolski nadzornik v pokoju Andrej Rape. Pokojni Rape je bil tudi izvrsten in navdušen basist, član matičnega pevskega zbora. Nekaj časa je sodeloval tudi pri stolnem pevskem zboru. Naj počiva v miru!

Umrl je v Ljubljani 5. oktobra g. Karl Lasbacher, poštni višji kontrolor v pokoju. Mnogo let je bil blagajnik Glasbene Matice oz. konservatorija ter izvrsten pevec-basist v matičnem pevskem zboru. Naj počiva v miru!

Srečko Kaporčev Glasbeni zbornik I. del, »Uvod v kompozicijo«, izide v začetku prihodnjega leta. Celo delo bo obsegalo tri dele in bo prvo te vrste pri nas. Cena knjigi v prednaročilu je 150 din (do 30. oktobra 1940), po tem datumu 200 din.

Ljubljansko operno gledališče je pričelo tekočo sezono z Beethovnovno opero »Fidelio«.

Skladatelj Lucijan Marija Škerjanc je napisal 10 klavirskih skladb za mladino, ki so izšle v posameznih številkah »Zvončka« v l. 1939. Glasbena Matica v Ljubljani jih je sedaj izdala v posebni izdaji. Cena 15 din.

Pevski zbor ljubljanske Glasbene Matice namerava v letošnji sezoni izvajati Škerjančev Sonetni venec, Verdijev Requiem in nov Gallusov spored.

Na Glasbeni akademiji v Ljubljani je bilo v šolskem letu 1939/40 41 učencev, na Srednji glasbeni šoli 150, na nižji glasbeni šoli 30.

»Ujmac«, udruženje jugoslovanskih glasbenih avtorjev, bo prirejalo lastne koncerte, na katerih se bodo izvajale izključno skladbe članov »Ujmac«. Ti koncerti se bodo vršili predvsem v Ljubljani, po možnosti pa tudi po drugih naših mestih in trgih. Za enkrat so predvideni sledeči koncerti:

1. koncert mladinskih klavirskih skladb,
2. klavirski koncert prof. Lipovška,
3. komorni trio,
4. ljubljanski godalni kvartet,
5. mladinski samospevi in mladinske klavirske skladbe,
6. mladinski zbor »Vilhar« z Rakeka,
7. samospevi s klavirjem,
8. ženski akademski pevski zbor,
9. simfonični koncert,
10. orgelski koncert in morda še
11. ljudski orkestralni koncert.

Fantovski odsek v Koprivnici, pošta Podplat, je prejel kot prispevek h graditvi svojega novega prosvetnega doma tri preproste nagrobnice za moški zbor. Oddaja jih proti predpošiljki 6 din v znakah.

V Špitaliču nad Kamnikom je umrl bivši ondotni organist Janez Šuštar. Po dovršeni orglarski šoli je služil 4 leta pri vojaški godbi, potem v raznih službah kot organist, tudi na Bledu in dvakrat v Špitaliču. L. 1937 je stopil v pokoj. Njegova hči Antonija je poročena z dirigentom Akademskega zbora Francetom Maroltom, ki jima izrekamo prav iskreno sožalje. Pokojnemu naj sveti večna luč!

Na škofijski cerkveno-glasbeni šoli v Mariboru so v šolskem letu 1939/40 naredili usposobljenostni izpit za organiste sledeči učenci III. letnika: Blaž Arlič, Anton Asl, Anton Ferme, Janez Rigler (z odliko), Jožef Ritoc in Franc Šket (z odliko).

Občni zbor organistov lavantinske škofije se je vršil 24. septembra v Mariboru.

V Zagrebu je preminul operni dirigent Friderik Rukavina. Pri ljubljanski operi je deloval kot ravnatelj od 1918 do 1925. Pozneje se je poročil z bivšo ljubljansko operno primadono Zdenko Zikovo. Deloval je tudi na Češkem, nazadnje v Zagrebu. Umrl je nenadoma star okrog 60 let. Bil je zmožen in simpatičen glasbenik. Naj počiva v miru!

V Zagrebu se je konec oktobra vršil IV. liturgični kongres.

Andrej Lisac je izdal v samozaložbi šest samospevov pod naslovom »Mati«. Spevi so primerni za materinske prireditve.

Hrvatski skladatelj Stevo Lovrić je v izdaji »Sklade« (Zagreb) objavil štiri moške zборе: »Gine vene«, »Hej, berem groždec«, »Oko starog valpovačkog gradac« in »Oj divojko«. Od istega skladatelja je izšlo v zadnjih letih še več drugih moških zborov, ki so vsi pisani v vzornem štiriglasju in v vseskoz izrazitem in živahnem hrvatskem narodnem značaju. Te zборе zelo priporočamo.

V Belgradu so 6. oktobra nastopili dečki, člani cerkvenega pevskega zbora iz Regensburga v Nemčiji, imenovani »Vrabcı regensburške stolnice«. Ti »Vrabcı« pojo že 350 let. Vzgajajo se v posebnem zavodu, ki ga je ustanovil eden izmed regensburških nadškofov.

V Vojaško godbeno šolo v Vršču bo sprejetih tudi letos večje število gojencev. Prosilci morajo biti jugoslovanski državljani od 14. do 16. leta. Prošnje je treba poslati do 10. oktobra 1940 poveljniku vojaške godbene šole v Vršču.

V Parizu je umrl slovit francoski dirigent Rene Bathon, ki je gostoval tudi že v Ljubljani.

Pri državni pevski tekmi v Aleksandriji (Gornja Italija), ki se je je udeležilo 140 pevcev, je kot prvi zmagal baritonist Venceslav Gorjan, prej mehanik. Solopetja se je učil pri nekdanji operni pevki Golmeyer v Gorici. Sedaj je nastavljen pri mestnem gledališču v Aleksandriji in bo v decembru prvič nastopil v »Rigolletu«.

Na pobudo častnega jugoslovanskega konzula v Clevelandu in s pomočjo opernega pevca Antona Šubelna je bila pred kratkim ustanovljena Slovenska Glasbena Matica v Clevelandu. Prvič je nastopila s koncertom na rojstni dan našega kralja Petra 6. septembra.

DAROVI ZA »CERKVENI GLASBENIK«.

G. Franc Jenko, izdelovatelj orgel v Št. Vidu nad Ljubljano, 100 din; g. Fabiani Rafko, kaplan v Kranju, g. Nadrah Ignacij, stolni prošt in gen. vikar v Ljubljani, g. Petek Franc, organist v Ptuj, g. Mali Gregor, župnik v Ajdovcu, g. Primožič Ivan, šolski upravitelj pri Devici Mariji v Polju, in Babič Franc, uradnik v Škofji Loki, po 10 din. — Vsem se najlepše zahvaljujemo in Bog Vam povrni!

NAŠE PRILOGE.

V današnji 11. in 12. glasbeni prilogi v obsegu štirih strani so objavljena Darovanja za adventne nedelje, zložil Josip Šterbenc, op. 9. Posamezni izvodi se dobe pri upravi našega lista po 1 din.

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Opozarjamo vse sotrudnike in naročnike našega lista, da se uredništvo nahaja sedaj v Zarnikovi ulici (nova hiša), uprava pa v Semeniški ulici 2.

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 din, za dijake 25 din, za inozemstvo protivrednost 60 din letno. Uredništvo: Zarnikova ulica, Uprava: Semeniška ul. 2. — Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).